

TIEDONANTOJA 210 • 1996

**LUONNONMUKAISEN JA
TAVANOMAISEN VILJELYN
SUHTEELLINEN
KANNATTAVUUS**

KAUKO KOIKKALAINEN

MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND

RESEARCH REPORTS 210 • 1996

TIEDONANTOJA 210

**LUONNONMUKAISEN JA
TAVANOMAISEN VILJELYN
SUHTEELLINEN KANNAT-
TAVUUS**

KAUKOKOIKKALAINEN

MAATALOUDEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS
AGRICULTURAL ECONOMICS RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS 210

ISBN 952-9538-68-5
ISSN 0788-5199

Esipuhe

Suomen liittyttyä EU:iin on luonnonmukaisesti viljelty tuotantoala nopeasti kasvanut. Viljelijöiden päätökseen siirtyä luomutuotantoon ovat vaikuttaneet useat seikat. Luonnonmukaisen tuotannon siirtymävaihetuki on parantanut luomutuotannon suhteellista kannattavuutta tavanomaiseen tuotantoon verrattuna. Tämän raportin valossa näyttää siltä, että luomuun siirtymisen kustannukset ovat varsin kohtuulliset ensimmäisen kolmen vuoden aikana. Näyttää siltä että luomutuotannon kannattavuus siirtymävaiheen aikana on jopa tavanomaista tuotantoa korkeampi useimmissa tarkastelun kohteena olevissa tuotantosuunnissa. Siirtymävaihetuen loputtua tilanne toki muuttuu. Kannattavuuteen vaikuttaa silloin paljon kuinka kannattavaksi viljelijä on pystynyt muuttamaan tuotantonsa siirtymävaihekauden aikana. Tämän tiedonannon tarkoituksena on välittää tietoa toisaalta viljelijöille ja toisaalta neuvojille luomun kannattavuudesta siirtymävaiheen aikana ja sitä seuraavina lähivuosina.

On kuitenkin varottava käyttämästä laskelmia liian kaavamaisesti suoraan yksittäisen tilan tuotannon suunnitteluun. Laskelmat ovat näin olleen korkeintaan suuntaa antavia. Tuotannon kannattavuuden ratkaisee viime kädessä tilan luontaiset erityispiirteet ja viljelijän henkilökohtaiset ominaisuudet. Mikäli ammattitaitoa sekä markkinointikykyä riittää luomuviljely voi tarjota monelle viljelijälle kannattavan vaihtoehdon harrastaa kestävää maataloutta maatalouden ympäristöhaittojen minimoimiseksi ja maatalouden ympäristöhyötyjen maksimoimiseksi.

Tiedonanto muodostaa MATYVA-projektin ("maatalouden tuotantovaihtoehtojen ympäristötaloudelliset vaikutukset") osaprojektin 2 loppuraportin. Tutkimus on pääosin suoritettu Partalassa maatalouden tutkimuskeskuksen luonnonmukaisen tuotannon tutkimusasemalla. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos on ollut mukana tutkimuksen ohjauksessa. Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut tutkimuksen.

Helsingissä 11. maaliskuuta 1996

John Sumelius

LUONNONMUKAISEN JA TAVANOMAISEN VILJELYN SUHTEELLINEN KANNATTAVUUS

KAUKOKOIKKALAINEN

Relatively profitability between ecological and conventional farming

Abstract. This article deals with the relative profitability when converting to ecological farming. The results are presented according to production lines. The production lines are dairy farms, cattle farms, grain cultivation farms, pig farms and vegetable farms (carrot). Results are also grouped according to the EU-support area. The conventional farm income of different lines of farms is compared to the situation in the ecological farming. The main cost differences are also included in the calculations. The calculation period is five year (1995-1999). It is assumed that yields are 30 % lower in ecological farming and production prices are the same in both farming methods. Of the different types of farms, cereal farms and cattle farms are more profitable in ecological farming at this support level. For big farms and vegetable farms, the ecological production without a premium price seems rather unattractive.

Key words: ecological farming, profitability, support

Sisällysluettelo

1. Johdanto	7
2. Luomuviljelyn erityispiirteet kannattavuuden tarkastelussa	8
3. Tuotantosuunnittainen tarkastelu	8
4. Tukialueet	9
5. Tilamallilaskelmat	9
5.1. Maitotilat	10
5.1.1. Laskelman lähtötiedot	11
5.1.2. Maitotilan mallilaskelmat	14
5.2. Naudanlihatilat	15
5.2.1. Laskelman lähtötiedot	15
5.2.2. Naudanlihatilan mallilaskelmat	18
5.3. Viljatilat	19
5.3.1. Laskelman lähtötiedot	19
5.3.2. Viljatilan mallilaskelmat	23
5.4. Sikatilat	23
5.4.1. Laskelman lähtötiedot	26
5.4.2. Sikatilan mallilaskelmat	27
5.5. Vihannestilat	27
5.5.1. Laskelman lähtötiedot	30
5.5.2. Vihannestilan mallilaskelmat	30
6. Laskelmien herkkyyys eri oletusten vaihtelulle	32
6.1. Sato- ja tuotomäärät	32
6.2. Lisähinnat	33
6.3. Tukimäärät	34
7. Laskelmiin epävarmuutta aiheuttavat tekijät	36
8. Muut kannattavuuden tarkasteluun soveltuvat lähestymistavat	37
8.1. Kuinka paljon luomutuki sallii sadonalennusta nykyhinnoilla	37
8.2. Tarvittavat lisähinnat, jotta tulos säilyisi samana	38
9. Johtopäätöksiä	39
10. Yhteenveto	41
Kirjallisuus	42
Liitteet	43

1. Johdanto

Suomen liittyessä EU:n jäseneksi myös meillä noudatetaan EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa. Maatalouden tuottajahinnat alenivat liittymisen yhteydessä noin puoleen siitä, mitä ne olivat olleet ennen EU:hun liittymistä. Näitä tulonmenetyksiä korvataan viljelijöille EU:n yhteisesti maksamilla tuilla ja Suomen valtion maksamilla ns. siirtymävaihetuilla sekä kansallisella ns. pohjoisella tuella. Osa tuesta on tuotantomääriin sidottua ja osa on tuotannosta riippumatonta tukea. Kokonaisuudessaan tuki suosii laajaperäisempiä viljelytapoja.

EU:n maatalousjärjestelmään siirryttäessä maatalouden eri tuotantotapojen suhteellinen kannattavuus muuttui huomattavasti entiseen maataloustulojärjestelmän aikaiseen tilanteeseen verrattuna. Tämä johtui suureksi osaksi maataloustuotteiden hintojen yhdenmukaistamisesta yleiseurooppalaiseen hintatasoon. Tuotantopanosten hinnoissa ei kuitenkaan tapahtunut vastaavaa alentumista. Samanaikaisesti otettiin käyttöön uusi arvonlisäverojärjestelmä, joka havainnollistuu konkreettisesti viljelijöille vasta seuraavan vuoden helmikuussa, kun saadut arvonlisät on tilitettävä valtiolle.

Tässä tutkimuksessa pyritään havainnollistamaan kahden eri tuotantotavan, luomutuotannon ja yleisesti käytössä olevan tuotantotekniikan (myöhemmin tavanomainen tuotanto) suhteellista kannattavuutta eri tuotannonhaaroissa. Absoluuttista kannattavuutta ei pyritä saamaan selville, koska se vaatisi tarkat empiiriset aineistot molemmista tuotantomuodoista, eikä niitä ole saatavilla varsinkaan luomutuotannosta.

Tutkimuksessa tarkastelukulmana on nykyisen tuotannon siirtäminen luomutuotantoon ja jatkaminen samassa tuotantosuunnassa luomumenetelmiä käyttäen. Mahdollisuuksien mukaan tulosten tarkastelussa arvioidaan tilan mahdollisuuksia parantaa kannattavuutta tilan tuotantosuuntaa vaihtamalla tai monipuolistamalla. Tällöin tarkasteltavaksi tulee ottaa myös kiinteä tuotantovälineistö ja siinä mahdollisesti tapahtuvat muutokset, jotka ovat tuotantomenetelmän vaihdoksesta johtuvia. Pienistä tuotantoyksiköistä johtuen Suomessa on korkeat kiinteät yksikkökustannukset. Jos näitä ei pystytä alentamaan tuotantomenetelmää vaihtamalla, ei oleellista parannusta kannattavuuteen ole saavutettavissa. Maatalouden rakenteessa tapahtuvat muutokset näyttäisivät siten olevan välttämättömiä myös luomutuotantoon siirryttäessä.

Tutkimuksessa joudutaan tekemään paljon oletuksia varsinkin luomutuotannon ollessa kyseessä, koska empiirisiä havaintosarjoja biologisista tuotantoprosesseista ei ole kovin monelta vuodelta eli puuttuu laskelmissa tarvittavia lähtötietoja. Tästä syystä tutkimuksessa käytetään mahdollisuuksien mukaan herkkyysanalyysiä, jolla voidaan havainnollistaa oletetuissa lähtötiedoissa tapahtuneen virheen vaikutus laskelman lopputulokseen.

Suhteellinen kannattavuustarkastelu suoritetaan tuotantosuunnittaisen tarkastelun lisäksi EU:n tukialueiden mukaisesti. Tulotuilla on ratkaiseva merkitys kannat-

tavuuden tarkastelussa, koska tilojen tuloista jopa yli 50 % saattaa olla tuotannosta riippumatonta tukea. Tällöin kustannusten minimointi on kannattavuuden kannalta tärkeämpää kuin tuotantomäärien maksimointi. Entisessä korkeahintajärjestelmässä tuotantomäärien suuruudella oli suurempi merkitys kannattavuuden maksimoinnissa.

2. Luomuviljelyn erityispiirteet kannattavuuden tarkastelussa

Luomuviljelyn suurin ero tavanomaiseen viljelyyn verrattuna on omavarainen typpihuolto. Viljelytavassa pyritään kasvattamaan niin paljon typensitojakasveja, että tyypeä sitomattomien kasvien kasvatusta ilman ulkopuolista typpilannoitelsäystä olisi mahdollinen. Kemiallisten torjunta-aineiden käyttö ei myöskään ole mahdollista. Tästä syystä viljelykierto on luomuviljelyn onnistumisen kannalta avainasemassa. Tämä vaikuttaa myös kannattavuuden tarkasteluun. Oikeudenmukaiseen tarkasteluun päästään vain koko viljelykierron mittaisella tarkasteluperiodilla. Lyhyen tähtäyksen kannattavuusarviointeihin tarvitaan myös vuosittaista tarkastelua. Näitä tarkasteluja ei kuitenkaan tule käyttää yksinomaisten kannattavuuden arviointina, ellei kyse ole jo vakiintuneesta luomuviljelystä. Muuten saatetaan tehdä vääriä johtopäätöksiä.

Toinen usein kannattavuustarkasteluissa huomiotta jäänyt seikka on ulkoisten ympäristövaikutusten huomioon ottaminen. Luomuviljelyssä katsotaan jo tuotantotavan periaatteista johtuen otettavan huomioon ympäristöön haitallisesti vaikuttavat tekijät ja minimoimaan ne. Tällöin ympäristöön kohdistuva rasitus on pienempi kuin tavanomaisessa tuotannossa. Tavanomaisen viljelyn kustannuslaskennassa ei oteta ympäristöön kohdistuvien haittojen kustannuksia mitenkään huomioon. Tässä tarkastelussa pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan tämä ympäristöaspekti huomioon.

3. Tuotantosuunnittainen tarkastelu

Näissä laskelmissa kannattavuustarkastelu tehdään tuotantosuunnittain. Tämä on perusteltua siksi, että tavanomaisessa viljelyssä perinteisesti on kannattavuutta tarkasteltu juuri tuotantosuunnittain. Luomuviljelyn ideaan tuotantosuunnittainen tarkastelu ei sovi niin hyvin kuin tavanomaiseen tuotantoon, koska luomuviljelyssä yhtenä keskeisenä ajatuksena on tuotannon monipuolistaminen ja siten ekologisesti kestävämpi ja tehokkaampi tuotanto. Näin vertailusta tulee kuitenkin selkeämpi ja olennaisimmat kannattavuuteen vaikuttavat erot saadaan selville.

Tuotantosuunnista mukana ovat maidon-, naudanlihan- ja sianlihantuotanto

sekä kasvinviljely. Kasvinviljelyssä omana tuotantosuuntanaan käsitellään vielä vihannestuotantoa esimerkkinä porkkana. Näin saadaan suhteellisen kattavat vertailulaskelmat analysoitaessa hyötyjä ja haittoja koko Suomen maatalouden muuttamisesta luomutuotantoon.

Laskelmien tilamalleja laadittaessa on apuna käytetty MTTL:n kannattavuuskirjanpitotietoja (ANON 1995a ja 1995b), puutarhayritysten tuotantokustannusten seurantamalleja (LASSHEIKKI 1994) ja luomusta saatavilla olevia taloustietoja (KOIKKALAINEN 1994). Laskelmat on tehty keskimääräisten arvojen pohjalta, jolloin suurta yksittäisten tilojen välistä vaihtelua ei ole voitu käyttää hyväksi. Esimerkiksi laskelmissa käytetyt keskimääräiset hehtaariohaiset eläinyksikkömäärät ovat tavanomaisilla vertailutiloilla melko pieniä maidon- ja naudanlihan tuotannossa. Aikaisemman tavanomaisen tuotannon intensiteetti näyttäisikin olevan merkittävä kannattavuuteen vaikuttava tekijä luomutuotantoon siirryttäessä. Tämä tulee ottaa korostetusti huomioon laskelmia yksittäisille tiloille sovellettaessa.

4. Tukialueet

Maatilan sijainti vaikuttaa tuotannon kannattavuuteen tukipolitiikan kautta. Suomi on jaettu kuuteen osaan siten, että kullakin alueella on omat tuen jakoperusteensa ja tukisummansa. Näin maataloustuotannon harjoittamiselle luodaan edellytykset pohjoisinta Lappia myöten. Koska osa tuesta on kasvi, eläin tai peltoalaperusteista, vaikuttaa se tuotannon sijoittumiseen eri osiin maata ja sitä kautta myös erilaiseen kannattavuuteen eri alueilla. Osa tuesta tulee EU:n maatalousbudjetista ja osa on Suomen valtion kansallisista varoista maksamaa tukea. (1995d).

Koska tuen vaikutus maatilojen tuloihin on varsinkin ensimmäisinä siirtymävaihevuosina erittäin suuri, tarkastellaan luomutilojen ja tavanomaisten tilojen suhteellista kannattavuutta tukialueittain. Kullekin tukialueelle tyypilliset tilakoot, viljelykasvit, satotasot ja viljelykierrot pyritään määrittämään aluekohtaisesti. Apuna tässä käytetään kannattavuuskirjanpitotiloilta kerättyä aineistoa, maatalouden vuositilastoja ja asiantuntija-arvioita. (mm. ANON 1995a ja 1995b, ANON 1994, KOIKKALAINEN 1994). Varsinkin luomutuotannon osalta joudutaan monien suureiden estimoinnissa käyttämään arviotuja lukuarvoja, koska tilastomateriaalia on niukasti käytettävissä.

5. Tilamallilaskelmat

Kullekin tukialueelle määritetään alueen tyypillinen tilamalli jokaisessa tuotantosuunnassa. Yksityiskohtaiset erot tilamallien välillä luomutuotannossa ja tavanomaisessa tuotannossa käydään läpi kunkin tuotannonhaaran kohdalla ennen varsinaisia

tilamallilaskelmia. Yleisiä periaatteita, jotka seuraavat joko luonnonmukaisen tuotannon tuotanto-ohjeista (ANON 1995c) tai kuuluvat muuten oleellisesti luomutuotantoon, ovat mm. seuraavat asiat:

- luonnonmukaisessa kotieläintuotannossa rehuyksiköistä enintään 15 % voi olla tavanomaisesti tuotettua
- rehuomavaraisuuden tulee olla vähintään 40 % ry:stä
- märehitijöiden päivittäisessä ruokinnassa tulee olla karkearehua vähintään 60 % ry:stä
- kasvituotannossa typensitojakasveja tarvitaan vähintään 1/3 pinta-alasta
- eläinyksikkömäärä saa olla korkeintaan 1,5 ey/ha.

5.1. Maitotilat

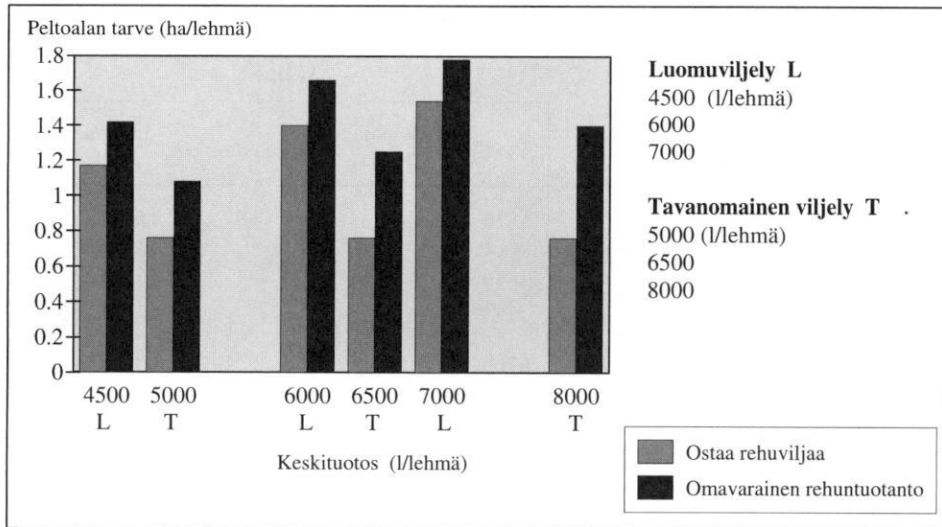
Nautakarjaan perustuvissa tuotantomuodoissa muutokset luomuviljelyyn siirryttäessä ovat pienimpiä. Tiloilla on jo aikaisemmassa tuotannossa viljelty useimmiten nurmea ja viljaa ja käytetty viljelykiertoa. Kotieläinten lanta on hyödynnetty omassa peltoviljelyssä ja käytetty kotieläinten ruokinnassa kotovaraisia rehuja ostoväki-rehuilla täydennettynä.

Luonnonmukaiseen viljelyyn siirryttäessä nurmiviljelyssä joudutaan usein vaihtamaan puhtaasti heinäkasveihin perustunut kasvilajivalikoima nurmipalkokasvipitoiseksi. Luomuviljelyssä nurmet ovat yleensä apilapitoisia seosnurmia. Myös nurmenviljelypinta-alaa lisätään, koska ruokinnassa pyritään mahdollisimman suureen karkearehun käyttöön. Osaltaan nurmialan lisäämiseen vaikuttaa myös pienentyvät hehtaarisadot varsinkin laidunviljelyssä.

Maidontuotantotilalla maidosta saatava tulo on pääasiallinen tulonlähde ja tilan kannattaa pyrkiä tuottamaan mahdollisimman paljon maitoa maitokiintiön sallimissa rajoissa. Näin tila pystyy yleensä maksimoimaan taloudellisen tuloksensa. Luomutuotantoon siirryttäessä entiseltä pinta-alalta saatava rehumäärä ei yleensä riitä entisen suuruisen eläinmäärän ruokkimiseen, varsinkaan jos ostoväkirehujen käyttö on ollut suurta tavanomaisessa tuotannossa.

Eläinten tuotostasolla on myös merkitystä siihen, kuinka suuri eläintiheys tilalla voi olla, koska luomusäännöksissä on tietty omavaraisuuspykälä (40 % rehuista). Korkeatuottoiset eläimet tarvitsevat suuremman rehualan, koska niiden rehunkulutus on suurempi (kuva 1). Vastaavasti ne tuottavat enemmän myös maitoa.

Toisaalta luomutuotannon "voimaperäisyyttä" rajoittaa myös eläintiheyspykälä, jonka mukaan eläintiheys ei saa olla yli 1,5 ey/ha ja suositus, että eläintiheys ei olisi yli 1,2 ey/ha (ANON 1995c). Tavanomaisessa tuotannossa on myös ympäristötuen saannin ehtona 1,5 ey/ha A- ja B-tukialueilla (ANON 1995e), joten jatkossa kotieläintuotanto laajaperäistyneenä ja tulee riippuvaisemmaksi tuotantopaikan peltosalasta tuotantomenetelmästä riippumatta. Jos luomutuotannossa pidetään lähtö-

Kuva 1. Pinta-alan tarve lehmää kohti tavanomaisessa ja luomutuotannossa eri tuotostasoilla. Luomutuotannossa satojen on oletettu olevan n. 30 % pienempiä kuin tavanomaisessa tuotannossa ja luomulehmien lypsävän 10-15 % vähemmän kuin tavanomaisessa tuotannossa.

kohtana sitä, että lähes kaikki rehut tuotetaan omalla tilalla, ei eläintiheys voi olla kovinkaan paljon yli 0,5 ey/ha. Tästä syystä luomutuotantoon siirryttäessä kotieläin-tilan peltoalan tarve kasvaa tai vaihtoehtoisesti eläinten määrää on vähennettävä. Entisen tulotason säilyttäminen ilman suurta lisähintatarvetta puoltaa käytettävissä olevan peltoalan lisäämistä. Tässä tarkastelussa peltoalan oletetaan säilyvän ennallaan, jotta kiinteissä kustannuksissa tapahtuvat muutokset eivät vaikeuta kannattavuustarkastelua.

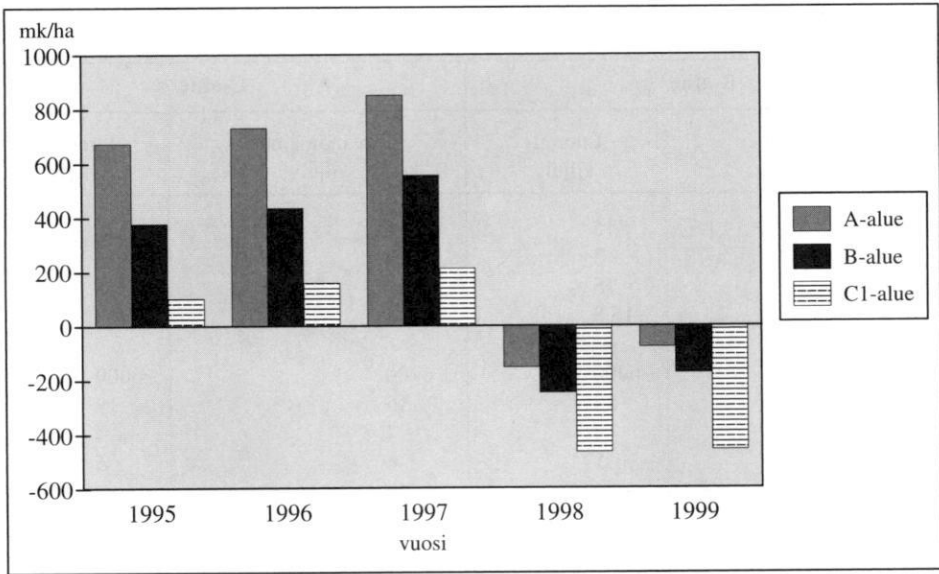
5.1.1. Laskelman lähtötiedot

Tarkastelun lähtökohdaksi otetaan tavanomaisesti viljelty 28 peltohehtaarin tila, jolla on 16 lehmää. Uudistukseen tarvitaan 4 hiehoa, jolloin 12 vasikkaa voidaan myydä välitysvasikoiksi. Tilalla viljellään 15 ha nurmea (kuiva heinä, laidun ja säilörehu), 7 ha ohraa ja 6 ha kauraa. Tällöin tilan eläinyksikkömäärä on 0,66 ey/ha, joten tila edustaa melko laajaperäistä tavanomaista tuotantoa. Tavanomaisessa tuotannossa oletetaan tarvittavan 2 400 ry valkuaisrehua omien rehujen lisäksi. Karjan keskituotos on 6 700 kg/lehmä. Lannoitteita (esim. Typpirikas 1) tila voi käyttää noin 10 000 kg vuodessa täyttääkseen ympäristötukiehdot. Torjunta-aineita tavanomaisessa viljelyssä käytetään viljan rikkakasvintorjuntaan. Tavanomaisessa viljelyssä tila tuottaisi 107 200 litraa maitoa ja 900 kiloa lihaa vuodessa.

Taulukko 1. Maitotilan talousvertailu eri tukialueilla luomuun siirryttäessä.

MAITOTILA 28 ha	A-alue				
	Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
lehmä	16			15	
hiehoja uudistukseen	4			3	
vasikoita	16			15	
eläinyksiköitä	18,4			16,8	
maitotuotos, l/lehmä	6700			6000	
heinää, ha	15			19	
ohraa, ha	7			4	
kauraa, ha	6			5	
	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
TULOT TUOTTEISTA					
maito, mk	1,86	107200	199392	90000	167400
liha, mk	13	900	11700	675	8775
välitysvasikat, mk	910	12	10920	12	10920
YHTEENSÄ, mk			222012		187095
TULOT TUISTA					
maidon lisähinta, mk	0,65	107200	69680	90000	58500
lehmänl. lisähinta, mk	2,15	900	1935	675	1451
CAP, vilja, mk	1086	13	14118	9	9774
YMP, nurmi, mk	1730	15	25950	19	32870
YMP, vilja, mk	1130	13	14690	9	10170
luomutuki, mk	1800	0	0	28	50400
LFA-tuki, mk	0	0	0	0	0
pohj.tuki, maito, mk	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ, mk			126373		163165
KOKONAISTULOT, mk			348385		350260
KUSTANNUSEROT					
lannoitteet, mk	1,2	10000	12000		
torjunta-aineet, mk	120	13	1560		
rehut, mk	1,95	2400	4680		
luomutarkkailu, mk			0		1260
YHTEENSÄ, mk			18240		1260
KOKONAISTULOT- KUSTANNUSEROT, mk			330145		349000
EROTUS LUOMU-TAV.OM, mk					18855
"					673

B-alue					C-alue				
Tavanomainen viljely			Luomu- viljely		Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
16			15		16			15	
4			3		4			3	
16			15		16			15	
18,4			16,8		18,4			16,8	
6700			6000		6700			6000	
15			19		15			19	
7			4		7			4	
6			5		6			5	
hinta	määrä	yht.	määrä	yht.	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
1,86	107200	199392	90000	167400	1,86	107200	199392	90000	167400
13	900	11700	675	8775	13	900	11700	675	8775
910	12	10920	12	10920	910	12	10920	12	10920
		222012		187095			222012		187095
0,65	107200	69680	90000	58500	0,65	107200	69680	90000	58500
2,15	900	1935	675	1451	2,15	900	1935	675	1451
895	13	11635	9	8055	895	13	11635	9	8055
850	15	12750	19	16150	850	15	12750	19	16150
600	13	7800	9	5400	400	13	5200	9	3600
1600	0	0	28	44800	1400	0	0	28	39200
1007	18,4	18529	16,8	16918	1007	18,4	18224	16,8	15300
0	0	0	0	0	0,17	107200	18224	90000	15300
		122329		151274			137953		159174
		344341		338369			359965		346269
1,2	10000	12000			1,2	10000	12000		
120	13	1560			120	13	1560		
1,95	2400	4680			1,95	2400	4680		
		0		1260			0		1260
		18240		1260			18240		1260
		326101		337109			341725		345009
				11008					3284
				393					117

Kuva 2. Luomumaitotilan kannattavuusero suhteessa tavanomaiseen tilaan vuosina 1995-1999. (Kannattavuusero kuvaa tässä tutkimuksessa kokonaistulojen eroa tavanomaisessa ja luomutuotannossa sen jälkeen, kun tuotantotavasta välittömästi aiheutuvat kustannusmuutokset on otettu huomioon.)

Luonnonmukaiseen viljelyyn siirryttäessä satotasot alenevat helppoliukoisen tyyppilannoituksen poisjäännin vuoksi. Typentarvetta pyritään korjaamaan huolellisella lannan käsittelyllä ja typensitojakasveja viljelemällä. Luomutilalla vähennetään lehmämäärää yhdellä ja uudistukseen tarvittavien eläinten kasvatusta voidaan vähentää yhdellä, koska tavoitteena luomutuotannossa on mahdollisimman suuri elinikäistuotos (ANON 1995c). Lehmäkohtaisen maitotuotoksen oletetaan alenevan 6 000 kg:n/lehmä erilaisesta dieetin koostumuksesta johtuen. Luomulehmät saavat vähemmän väkirehua kuin tavanomaiset lehmät. Näin satotasojen alentuessakin lehmien rehutarve pystytään tyydyttämään entiseltä pinta-alalta vain vähän lehmämäärää vähentäen. Luonnonmukaisessa viljelyssä tilalla viljeltäisiin apilapurmia 19 ha, ohraa 4 ha ja kauraa 5 ha. Eläinyksiköitä luomutilalla olisi 0,60 ey/ha. Luonnonmukaisessa tuotannossa tila tuottaisi 90 000 litraa maitoa ja 675 kg lihaa vuodessa. Luonnonmukaisessa viljelyssä ylimääräisenä kustannuseränä olisi luomutarkkailusta aiheutuva kustannus, joka olisi ensimmäisenä siirtymävaihevuonna 1 260 mk.

5.1.2. Maitotilan mallilaskelmat

Taulukossa 1 on laskettu maitotilan talousmuutokset luomuun siirryttäessä eri

tukialueilla ensimmäisen siirtymävaihevuoden osalta. Ensimmäiseksi siirtymävaihevuodeksi on valittu vuosi 1995. Liitteessä 1 on laskettu talousmuutokset vuosittain vuoteen 1999 asti eli koko siirtymäkauden tuen ajalle.

Tuotteista saatava tulo olisi tavanomaisella tilalla 222 012 mk/vuosi ja luomutilalla 187 095 mk/vuosi. Erilaisista tuista saatava tulo olisi suurempi luomutilalla kuin tavanomaisella tilalla. Tilalta saatava kokonaistulo olisi suurempi luomuviljelyssä A-tukialueella. B-tukialueella kokonaistulo olisi luomuviljelyssä noin 6 000 mk pienempi ja C-tukialueella 13 700 mk pienempi kuin tavanomaisessa viljelyssä.

Kun mukaan lasketaan kustannussäästöt ja lisäkustannukset luomuviljelyyn siirryttäessä, olisi luomuviljely edullisempi tuotantomuoto kaikilla tukialueilla kolmena ensimmäisenä siirtymävaihevuonna. Luomutuen aleneminen 700 markkaan hehtaarilta aiheuttaa sen, että luonnonmukainen tuotanto muuttuu hieman kannattamattommaksi kuin tavanomainen tuotanto neljäntenä vuonna luomuun siirtymisestä (kuva 2).

Laskelma on tehty samalla tuotteen hinnalla sekä tavanomaisessa että luomutuotannossa. Luomutuotteista on mahdollista saada lisähintaa siirtymävaiheen jälkeen, jota ei kuitenkaan ole otettu huomioon tässä laskelmassa. Jos lisähinta olisi 10 %, olisi luomumaidontuotanto kannattavampaa kaikilla tukialueilla.

5.2. Naudanlihatilat

Naudanlihantuotannossa muutokset luomutuotantoon siirryttäessä ovat lähinnä eläinten lukumäärän väheneminen pinta-alaa kohti ja ruokinnassa tapahtuvat muutokset karkearehupitoisempaan ruokintaan siirryttäessä ja tästä syystä tapahtuva kasvatusaikojen pidentyminen. Tämä pienentää vuosittaista tilalta myytävää lihamäärää. Jos naudanlihan tuotanto on ennen luomuun siirtymistä perustunut pääasiassa kotovaraiseen ruokintaan, kasvatettavien eläinten määrää on vähennettävä samassa suhteessa kuin satotasot laskevat. Yleensä sadonalennus on noin 30 %. Ruokintaa vähentämällä eli kasvunopeutta hidastamalla ja kasvatusaikoja pidentämällä luomutilalla voidaan pitää lähes yhtä paljon eläimiä kuin tavanomaisella tilallakin. Eläinmäärän ennallaanpitämisellä on kannattavuuden kannalta oleellinen merkitys, koska kotieläintuet ovat eläinkohtaisia tukia.

5.2.1. Laskelman lähtötiedot

Laskelman lähtökohdaksi otetaan 40 ha tila, jolle otetaan kasvatukseen 35 vasikkaa vuodessa. Naudat myydään 18 kk ikäisinä teuraaksi, joten tilalla on keskimäärin kasvatuksessa 53 eläintä. Eläinyksiköitä näistä tulee 24,15 eli 0,6 ey/ha. Tilalla viljellään nurmea 22 ha, ohraa 14 ha ja kauraa 4 ha. Tavanomaisessa tuotannossa tila tuottaisi lihaa 8 750 kg/vuosi (teuraspaino 250 kg). Tilalla käytetään lannoitteita 15 000 kg, mikä oikeuttaa ympäristötukeen. Torjunta-aineita käytetään rikkakasvien torjuntaan viljoista. Tilalle ei osteta rehua.

Taulukko 2. Naudanlihatilan talousvertailu eri tukialueilla luomuun siirryttäessä.

NAUDANLIHATILA 40 ha	A-alue				
	Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
vasikoita	35			25	
keskim. eläimiä	53			38	
eläinyksiköitä	24,15			17,25	
nurmea, ha	22			26	
ohraa, ha	14			5	
kauraa, ha	4			9	
lihaa/vuosi, kg	8750			6250	
TULOT TUOTTEISTA	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
liha, mk	16	8750	140000	6250	100000
YHTEENSÄ, mk			140000		100000
TULOT TUISTA					
CAP, vilja, mk	1086	18	19548	14	15204
YMP, vilja, mk	1130	18	20340	14	15820
YMP, nurmi, mk	1730	22	38060	26	44980
lihan lisähinta, mk	8,81	8750	77088	8,81	55063
CAP, sonnipalkkio, mk	632	35	22120	25	15800
luomutuki, mk	1800	0	0	40	72000
LFA-tuki, mk	0	0	0	0	0
pohjoinen tuki, mk	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ, mk			177156		218867
KOKONAISTULOT, mk			317156		318867
KUSTANNUSEROT					
lannoitteet, mk	1,2	15000	18000		
torjunta-aineet, mk	120	18	2160		
välitysvasikat, mk	910	10	9100		
luomutarkkailu, mk			0		1100
YHTEENSÄ, mk			29260		1100
KOKONAISTULOT- KUSTANNUSEROT, mk			287896		317767
EROTUS LUOMU-TAV.OM, mk					29871
"					747

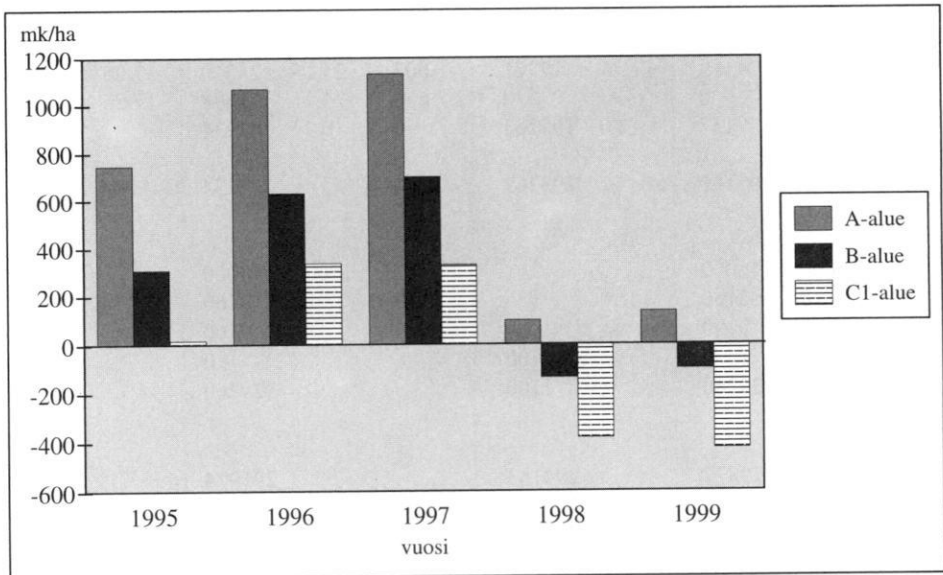
B-alue					C-alue				
Tavanomainen viljely			Luomu- viljely		Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
35			25		35			25	
53			38		53			38	
24,15			17,25		24,15			17,25	
22			26		22			26	
14			5		14			5	
4			9		4			9	
8750			6250		8750			6250	
hinta	määrä	yht.	määrä	yht.	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
16	8750	140000	6250	100000	16	8750	140000	6250	100000
		140000		100000			140000		100000
895	18	16110	14	12530	895	18	16110	14	12530
600	18	10800	14	8400	400	18	7200	14	5600
850	22	18700	26	22100	850	22	18700	26	22100
8,81	8750	77088	6250	55063	8,81	8750	77088	6250	55063
632	35	22120	25	15800	632	35	22120	25	15800
1600	0	0	40	64000	1400	0	0	40	56000
1007	24,15	24319	17,25	17371	1007	24,15	24319	17,25	17371
0	0	0	0	0	650	24,15	15698	17,25	11213
		169137		195263			181234		195676
		309137		295263			321234		295676
1,2	15000	18000			1,2	15000	18000		
120	18	2160			120	18	2160		
910	10	9100			910	10	9100		
		0		1100			0		1100
		29260		1100			29260		1100
		279877		294163			291974		294576
				14287					2602
				357					65

Luonnonmukaiseen viljelyyn siirryttäessä kasvatettavaa eläinmäärää vähennetään 30 % eli sen verran kuin sadot alenevat. Tällöin tilalle otetaan vuosittain kasvatukseen 25 vasikkaa. Naudat myydään samanikäisinä ja painoisina kuin tavanomaisessakin tuotannossa, joten tilalla on keskimäärin 38 eläintä. Eläinyksiköitä näistä tulee 17,25 eli 0,43 ey/ha. Tilalla kasvatetaan nurmea 26 ha, ohraa 5 ha ja kauraa 9 ha. Lihaa tilalta myytäisiin luomutuotannossa 6 250 kg/vuosi.

5.2.2 Naudanlihatilan mallilaskelmat

Taulukossa 2 on laskettu naudanlihatilan talousmuutokset luomuun siirryttäessä ensimmäisenä siirtymävaihevuonna. Ensimmäiseksi siirtymävaihevuodeksi on valittu vuosi 1995. Liitteessä 2 on laskettu talousmuutokset vuosittain vuoteen 1999 asti eli koko siirtymäkauden ajaksi.

Luomutuotantoon siirryttäessä naudanlihatilan kokonaistulot säilyisivät lähes ennallaan A-tukialueella. B-tukialueella tulot alenisivat noin 13 900 mk ja C-tukialueella noin 25 600 mk. Kun samanaikaisesti kertyisi kustannussäästöjä lannoitteista, torjunta-aineista ja pienemmästä välitysvasikkamäärästä noin 29 300 mk ja pakollisena lisäkustannuksena olisi luomutarkkailumaksu, 1 100 mk, olisi luomunaudanlihantuotanto edullisempi vaihtoehto kaikilla tukialueilla kolmena ensimmäisenä siirtymävaihevuonna (kuva 3). Siirtymävaihetuen pieneminen 700 markkaan hehtaarilta johtaa siihen, että A- ja B-tukialueella luomutuotanto ja

Kuva 3. Luomunaudanlihatilan kannattavuusero suhteessa tavanomaiseen tilaan vuosina 1995-1999.

tavanomainen tuotanto ovat lähes yhtä hyviä vaihtoehtoja, mutta C-tukialueella tavanomaisesta tuotannosta jää 300-400 mk/ha parempi kate. Tämä on osaltaan pohjoisen tuen vaikutusta (Liite 2 (3/3)). Näiden laskelmien mukaan naudanlihan tuotannossa tuen osuus olisi tuotteiden myynnistä saatavaa tuloa suurempi kaikilla tukialueilla sekä tavanomaisessa että luomutuotannossa.

5.3. Viljatilat

Viljatilalla luomuun siirryttäessä muutokset ovat kotieläintilaa suuremmat. Entisessä viljelyjärjestelmässä ei useinkaan ole ollut viljelykierrossa typensitojakasveja pakollista kesannointia lukuunottamatta. Luomuun siirryttäessä kohtuullisen satotason säilyttämisen edellytyksenä on vähintään joka kolmas vuosi tapahtuva viherlannoituskasvuston viljely, kun tilalle ei hankita typpilannoitteita tilan ulkopuolelta. Ensimmäisinä siirtymävaihevuosina tilan aikaisemmasta viljelyhistoriasta ja maan kasvukunnosta riippuen saatetaan viherlannoitusta tarvita enemmänkin. Tästä johtuen luomuviljatilalla myytävän viljan määrä on huomattavasti pienempi kuin vastaavankokoisella tavanomaisesti viljellyllä viljatilalla.

5.3.1. Laskelman lähtötiedot

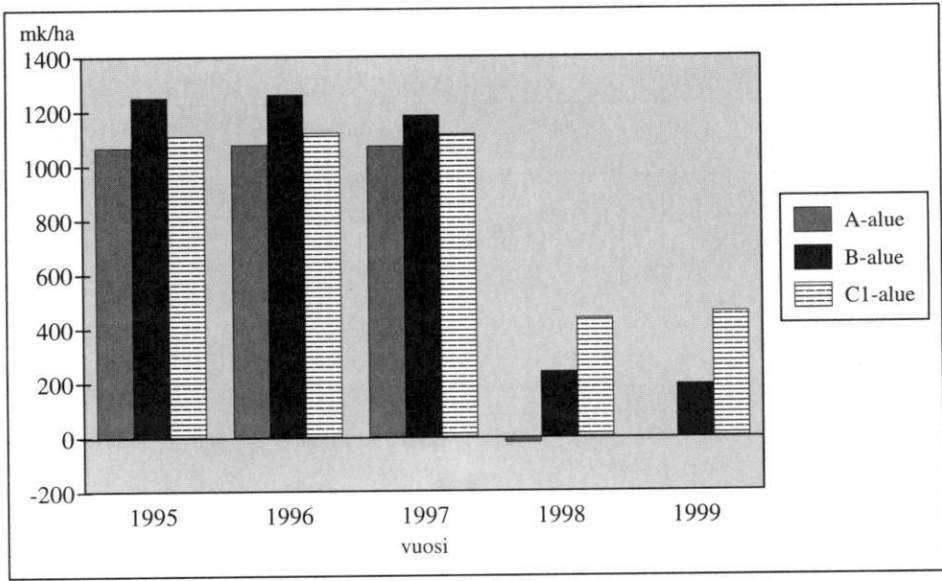
Laskelman lähtötilanteeksi otetaan 40 ha viljatila. Tilalla viljellään A-alueella 1/3 ohraa, 1/3 vehnää, 1/3 rypsiä ja kesannolla on pakollinen 12 % pinta-alasta. B- ja C-alueella vehnän tilalla on kaura, koska vehnälle ei makseta LFA-tukea. Satomäärät ovat A-alueella viljoilla 4 000 kg/ha ja rypsilä 2 000 kg/ha, B-alueella viljoilla 3 800 kg/ha ja rypsilä 1 900 kg/ha ja C-alueella viljoilla 3 600 kg/ha ja rypsilä 1 800 kg/ha. Sadot ovat hieman keskimääräisiä pitkän ajan keskiarvoja parempia hehtaarisatoja (Maatilatilastollinen vuosikirja 1994). Lannoitteita tila käyttää kesantoalaa lukuunottamatta noin 675 markan arvosta hehtaaria kohti, mikä oikeuttaa ympäristötukeen. Torjunta-aineita käytetään vain rikkakasvien torjuntaan 71 mk:n arvosta hehtaaria kohti.

Luomuviljelyyn siirryttäessä muutetaan myös kasvilajivalikoimaa. Pakollisen kesantoalan lisäksi viljeltäisiin viherlannoituskasvustoja niin paljon, että viherlannoitusta olisi 1/3 kokonaispeltoalasta. Viljanviljelyyn jäävällä alalla viljeltäisiin kauraa ja ruista kumpaakin 1/3 kokonaispeltoalasta. Rukiin tilalla voisi olla A-alueella myös syysvehnä. Syyskylvöiset kasvit ovat tehokkaita viherlannoituskasvustosta syksyllä vapautuvan typen hyödyntäjiä ja hyviä kilpailijoita rikkakasveja vastaan. Satotason on oletettu alenevan 30 - 40 % siirryttäessä luomuviljelyyn. Luomuviljelyssä satotasoina on käytetty A-alueella kauralla 2 700 kg/ha ja rukiilla 2 500 kg/ha, B-alueella kauralla 2 500 kg/ha ja rukiilla 2 350 kg/ha ja C-alueella kauralla 2 300 kg/ha ja rukiilla 2 200 kg/ha. Viherlannoituskasvuston siltä osalta, joka ei ole pakolliseen kesantoon kuuluvaa, luomutila voi myydä maanpäällisen kasvuston. Laskelmassa käytetyllä 40 ha:n tilalla ei olisi kesantopakkoa tällä

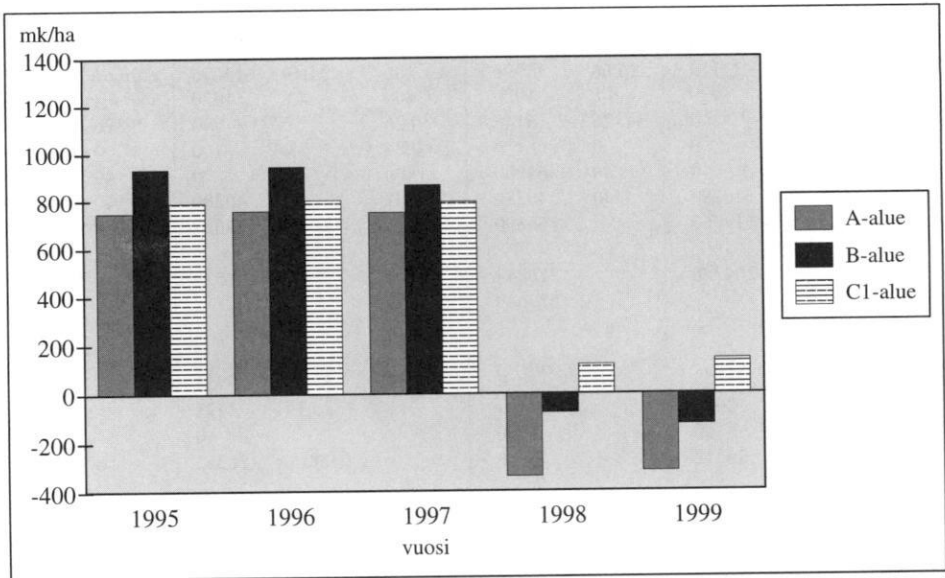
Taulukko 3. Viljatilán talousmuutokset siirryttäessä luomuviljelyyn eri tukialueilla.

VILJATILA 40 ha	A-alue				
	Tavanomainen viljely			Luomuviljely	
ohra, ha	11,73	4000 kg/ha		13,33	2700 kg/ha
kaura, ha					
vehnä, ha	11,73	4000 kg/ha		13,33	2500 kg/ha
ruis, ha					
rypsi, ha	11,73	2000 kg/ha			
kesanto, ha	4,8			4,8	
viherlannoitus, ha				8,53	
	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
TULOT TUOTTEISTA					
ohra, mk	0,7	46920	32844	0	0
kaura, mk	0,7	0	0	35991	25194
vehnä, mk	0,85	46920	39882	0	0
ruis, mk	0,85	0	0	33325	28326
rypsi, mk	1,25	23460	29325	0	0
YHTEENSÄ, mk			102051		53520
luomutila markkinoi viherlannoitus-kasvuston					12795
					66315
TULOT TUISTA					
kesantopalkkio, mk	1376	4,8	6605	4,8	6605
CAP, vilja, mk	1086	23,46	25478	26,66	28953
CAP, rypsi, mk	2073	11,73	24316	0	0
YMP, nurmi, mk	1730	0	0	8,53	14757
YMP, vilja ym., mk	1130	35,19	397765	26,66	30126
YMP, kesanto, mk	600	4,8	2880	4,8	2880
lisähinta, ruis, mk	0,26	0	0	33325	8665
lisähinta, vehnä, mk	0,24	46920	11261	0	0
luomutuki, mk	1800	0	0	40	72000
LFA-tuki, mk	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ, mk			110304		163985
KOKONAISTULOT, mk			212355		217505
myös nurmitulot viherlannoituksesta					230300
KUSTANNUSEROT					
lannoitteet, mk	675	35,19	23753		
torjunta-aineet, mk	71	35,19	2498		
luomutarkkailu, mk			0		1500
YHTEENSÄ, mk			26252		1500
KOKONAISTULOT-KUSTANNUSEROT, mk			186103		216005
EROTUSLUOMU-TAV.OM, mk					29901
" mk/ha					748
myös nurmitulot viherlannoituksesta, mk					42696
" mk/ha					1067

B-alue					C-alue				
Tavanomainen viljely			Luomuviljely		Tavanomainen viljely			Luomuviljely	
11,73	3800				11,73	3600			
11,73	3800		13,33	2500	11,73	3600		13,33	2300
11,73	1900		13,33	2350	11,73	1800		13,33	2200
4,8					4,8				
			4,8					4,8	
			8,53					8,53	
hinta	määrä	yht.	määrä	yht.	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
0,7	44574	31202	0	0	0,7	42228	29560	0	0
0,7	44574	31202	33325	23328	0,7	42228	29560	30659	21461
0,85	0	0	0	0	0,85	0	0	0	0
0,85	0	0	31326	26627	0,85	0	0	29326	24927
1,25	22274	27859	0	0	1,25	21114	26393	0	0
		90262		49954			85512		46388
				12795					12795
				62749					59183
1133	4,8	5438	4,8	5438	1133	4,8	5438	4,8	5438
895	23,46	20997	26,66	23861	895	23,46	20997	26,66	23861
2073	11,73	24316	0	0	2073	11,73	24316	0	0
850	0	0	8,53	7251	850	0	0	8,53	7251
600	35,19	21114	26,66	15996	400	35,19	14076	26,66	10664
400	4,8	1920	4,8	1920	400	4,8	1920	4,8	1920
0,26	0	0	31326	8145	0,26	0	0	29326	7625
0,24	0	0	0	0	0,24	0	0	0	0
1600	0	0	40	64000	1400	0	0	40	56000
1007	40	40280	40	40280	1007	40	40280	40	40280
		114065		166890			107027		153038
		204328		216844			192539		199427
				229639					212222
675	35,19	23753			675	35,19	23753		
71	35,19	2498			71	35,19	2498		
		0		1500			0		1500
		26252		1500			26252		1500
		178076		215344			166287		197927
				37268					31639
				932					791
				50063					44434
				1252					1111

Kuva 4. Luomuviljailan kannattavuusero suhteessa tavanomaiseen tilaan vuosina 1995-1999. Luomutilan tuloihin on laskettu mukaan mahdollinen viherlannoituskasvuston myyntitulo (3 000 ry/ha hintaan 50 p/ry).

Kuva 5. Luomuviljailan kannattavuusero suhteessa tavanomaiseen tilaan vuosina 1995-1999 ilman viherlannoituskasvuston myyntituloja.

viljelykasvivalikoimalla, koska laskennallinen sato jää alle 92 000 kilon. Laskelmiin on otettu vaihtoehtona tilanne, jossa viherlannoituskasvusto myydään pystyyn 50 pennin rehuyksikköhintaan. Rehuyksiköitä oletetaan saatavan noin 3 000 ry/ha. Tämä lisää luomutilan tuotteista saamaa tuloa noin 320 mk/ha. Luomutuotannon tarkkailun kustannus on ensimmäisenä siirtymävaihevuonna 1 500 mk 40 ha tilalla.

5.3.2. Viljatilán mallilaskelmat

Taulukossa 3 on laskettu viljatilalla tapahtuvat talousmuutokset luomuun siirryttäessä ensimmäisenä siirtymävaihevuonna, 1995. Liitteessä 3 on laskettu talousmuutokset koko siirtymävaihetukijalle eli vuoteen 1999 asti.

Tuotteista saatava myyntitulo on huomattavasti suurempi tavanomaisella tilalla kaikilla tukialueilla, lähes kaksinkertainen. Tuen osuus tavanomaisen tilan kokonaistuloista on noin puolet ja luomutilan tuloista yli kaksi kolmasosaa. Kun viljatilán tuloksessa huomioidaan kustannussäästöt ja kustannusten lisääntyminen siirryttäessä luomutuotantoon, on luomutuotanto kaikilla alueilla parempi vaihtoehto, jos viherlannoituskasvustot onnistutaan markkinoimaan rehuksi. Muussa tapauksessa luomutilán tulos on tavanomaista parempi kaikilla alueilla kolmena ensimmäisenä siirtymävaihevuonna (kuvat 4 ja 5). C-alueella luomutila on siirtymävaiheen tuen jälkeenkin kannattavampi kuin tavanomainen tila. Sen sijaan A- ja B-alueilla luomutila ei yllä aivan niin hyvään tulokseen kuin tavanomainen viljatilá.

Luomuviljatilán lisääntyvinä kustannuksina tavanomaiseen tilaan verrattuna ei huomioitu tässä tutkimuksessa kuin pakollinen luomutarkkailumaksu. Useissa tapauksissa entiseen tilanteeseen verrattuna joudutaan käyttämään enemmän maanparannusaineita ja kalliimpia siemeniá (esim. apilat ja palkoviljat) ja typpibakteereja (ympit). Toisaalta luomuviljatilalla käsitellään huomattavasti pienempiä viljamääriá puinnissa, kuivauksessa, lajittelussa ja varastoinnissa ym. työvaiheissa, joten kustannukset kompensoivat osaksi toisiaan, jolloin lopullinen kustannusvaikutus laskelmassa olisi pieni (KLEMOLA 1996).

5.4. Sikatilat

Sikatiiloilla kanatilojen ohella muutokset luomuun siirryttäessä ovat suurimmat. Sikatiiloilla eläinyksikkömäärät hehtaaria kohti ovat yleensä lähellä kolmea tai jopa suurempiakin. Luomussa suurin sallittu eläinyksikkömäärá hehtaaria kohti on 1,5, joten sikatiiloilla vuosittain kasvatettavien sikojen määrää täytyy vähentää oleellisesti tai saada jotenkin järjestettyä lisää lannanlevitys- ja rehunhankintapinta-alaa. Liian suuri eläinyksikkömäärá käytettävissä olevaa peltoalaa kohti estää useiden sikatilojen ympäristötuen saannin.

Sikojen ruokinta joudutaan myös suunnittelemaan uudestaan, koska luomussa sioille täytyy olla tarjolla myös karkearehua ja/tai juureksia. Pyrkimyksenä luomusiantuotannossa on ruokkia eläimet ihmisravinnoksi sellaisenaan kelpaamatto-

Taulukko 4. Sikatilan talousmuutokset luomuun siirryttäessä eri tukialueilla.

SIKATILA 27 ha	A-alue				
	Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
sikapaikkoja	200			145	
eläinyksiköitä	70			40,6	
eläinyksiköitä/ha	2,59			1,5	
teuraspaino, kg	75			75	
ohraa, ha	20			15	
kauraa, ha	7			7	
perunaa/juureksia, ha				3	
heinää, ha				2	
	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
TULOT TUOTTEISTA					
liha, mk	8,2	37500	307500	21750	178350
YHTEENSÄ, mk			307500		178350
TULOT TUISTA					
CAP, vilja, mk	1086	27	29322	22	23892
YMP, vilja, mk	1130	27	30510	22	24860
YMP, nurmi, mk	1730	0	0	5	8650
luomutuki, mk	1800	0	0	27	48600
LFA-tuki, mk	0	0	0	0	0
lihan lisähinta, mk	2,81	37500	105375	21750	61118
YHTEENSÄ, mk			165207		167120
KOKONAISTULOT, mk			472707		345470
KUSTANNUSEROT					
lannoitteet, mk	1,2	10000	12000		
torjunta-aineet, mk	120	27	3240		
ostorehut, mk	1,95	11000	21450		
porsaat, mk	340	210	71400		
luomutarkkailu, mk			0		1240
YHTEENSÄ, mk			108090		1240
KOKONAISTULOT- KUSTANNUSEROT, mk			364617		344230
EROTUS LUOMU-TAV.OM, mk					-20388
" mk/ha					-755
tarvittava lisähinta luomulle, mk/kg					0,94
Ympäristötuen peltoalavaatimus 500 lihaisalle olisi 46,7 ha					

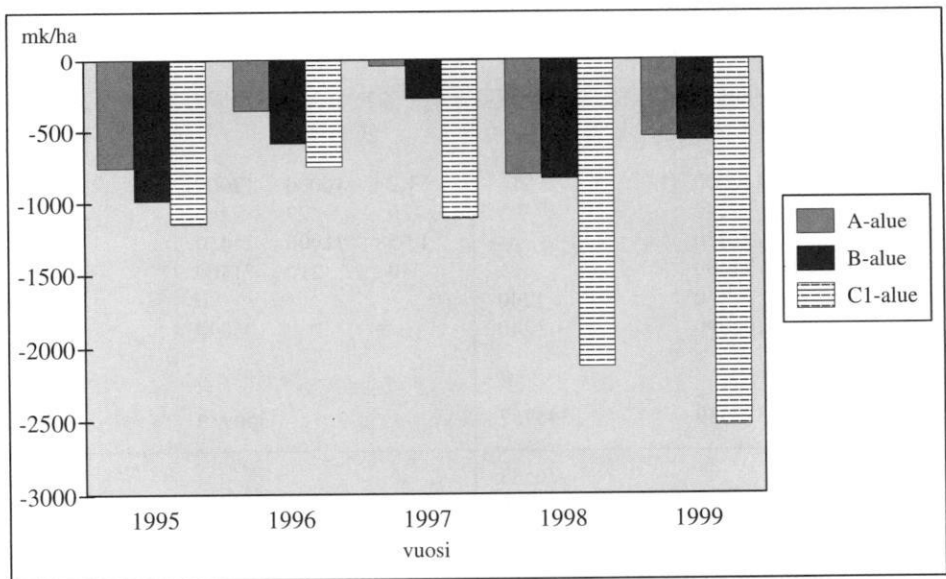
B-alue					C-alue				
Tavanomainen viljely			Luomu- viljely		Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
200			145		200			145	
70			40,6		70			40,6	
2,59			1,5		2,59			1,5	
75			75		75			75	
20			15		20			15	
7			7		7			7	
			3					3	
			2					2	
hinta	määrä	yht.	määrä	yht.	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
8,2	37500	307500	21750	178350	8,2	37500	307500	21750	178350
		307500		178350			307500		178350
895	27	24165	22	19690	895	27	24165	22	19690
600	27	16200	22	13200	400	27	10800	22	8800
850	0	0	5	4250	850	0	0	5	4250
1600	0	0	27	43200	1400	0	0	27	37800
1007	27	27189	27	27189	1007	27	27189	27	27189
2,81	37500	105375	21750	61118	2,81	37500	105375	21750	61118
		172929		168647			167529		158847
		480429		346997			475029		337197
1,2	10000	12000			1,2	10000	12000		
120	27	3240			120	27	3240		
1,95	11000	21450			1,95	11000	21450		
340	210	71400			340	210	71400		
		0		1240			0		1240
		108090		1240			108090		1240
		372339		345757			366939		335957
				-26583					-30983
				-985					-1148
				1,22					1,42

milla rehuilla (ANON 1995c). Lihasian ruokinnassa karkearehuja ovat pääasiassa peruna ja juurekset. Emakoiden ruokinnassa karkearehuksi käyvät myös säilörehu, heinä ja laidun.

5.4.1. Laskelman lähtötiedot

Sianlihan tuotannon tilamallin lähtökohdaksi otetaan 27 ha:n tila, jolla on 200 sikapaikan sikala. Tilalla kasvatetaan 2,5 sikaerää vuodessa, jolloin kasvatettavia sikoja on 500 vuodessa. Eläinyksiköitä näistä kertyy 70. Eläinyksikkömäärä on 2,59 ey/ha. Siat teurastetaan 75 kg painoisina, joten tila myy 37 500 kiloa lihaa vuodessa. Tilalla viljellään ohraa 20 ha ja kauraa 7 ha. Tilalla ei ole kesantovelvoitetta millään tukialueella, koska laskennallinen sato jää alle 92 000 kg:n. Tilalla käytetään lannoitteita 10 000 kg vuodessa, torjunta-aineita levitetään 120 markan arvosta hehtaaria kohti ja ostorehuja käytetään vuosittain 37 000 ry. Ympäristötuen saannin ehtona on, että tilalla olisi käytettävissään 46,7 ha peltoa lannanlevitykseen.

Luomuviljelyssä sikapaikkojen määrää vähennettäisiin 145:een ja kasvatettavien erien määrä kahteen vuodessa, jolloin sikojen kokonaismäärä olisi 290 vuodessa. Eläinyksikköjä näistä kertyisi 40,6 ja eläintiheys olisi 1,50 eläintä/ha. Siat teurastetaan 75 kilon painoisina, jolloin niistä saataisiin 21 750 kg lihaa. Luonnonmukaisessa tuotannossa tilalla viljeltäisiin 15 ha ohraa, 7 ha kauraa, 3 ha perunaa ja juureksia ja 2 ha heinää. Luonnonmukaisen tuotannon tarkkailumaksu olisi 1 240 mk. Tilalla käytettäisiin kotovaraisten rehujen ohella 26 000 ry ostorehuja.

Kuva 6. Luomusianlihantuotantotilan kannattavuusero suhteessa tavanomaiseen tilaan vuosina 1995-1999.

5.4.2. Sikatilan mallilaskelmat

Taulukossa 4 on laskettu sianlihaa tuottavan tilan talousmuutokset luomuun siirryttäessä ensimmäisen siirtymävaihevuoden (1995) aikana eri tukialueilla. Liitteessä 4 on laskettu talousmuutokset koko siirtymävaiheajalle.

Sianlihan tuotannossa muutokset aikaisempaan tuotantoon verrattuna ovat luomuun siirryttäessä niin suuria, jotta tuotannon kannattavuus kaikilla tukialueilla olisi heikempi kuin tavanomaisessa tuotannossa. Lähimmäksi tavanomaisen tuotannon kannattavuutta päästäisiin A- ja B-tukialueilla.

Kannattamattominta luomusianlihantuotanto olisi C-tukialueella verrattuna tavanomaiseen tuotantoon. Tämä johtuu suurelta osaltaan pohjoisesta tuesta.

Luomusianlihantuotannon kannattavuuden ennallaanpitäminen vaatisikin lisähinnan saamista sianlihasta tai suurempaa valtion tukea luomusianlihantuotantoon. Vaihtoehtona voisi olla luomusianlihan tuotannon edellytysten tutkiminen ulko-kasvatuksena tai muuten tavanomaista tuotantoa pienemmillä kiinteillä kustannuksilla tapahtuvasta tuotantotoiminnasta. Jo olemassaolevilla ratkaisuilla ei laskennallisesti päästä luomutuotannossa yhtä hyvään tulokseen kuin tavanomaisessa sianlihan tuotannossa.

Sianlihantuotantotilalle on vaikea järjestää toimivaa viljelykiertoa, koska eläin- yksikkömäärät ovat yleensä suuria ja koko käytettävissä oleva peltoala tarvittaisiin rehuntuotantoon. Toimiva luomurehuntuotanto vaatisi kuitenkin nurmia viljelykiertoon maan rakenne- ja rikkakasviongelmien välttämiseksi. Ravinteet sikatiloilla yleensä riittäisivät, varsinkin, jos viljelyssä on palkoviljoja. Siat eivät kuitenkaan pysty hyödyntämään merkittävässä määrin nurmirehua, joten sen ainoaksi käyttökohteeksi jää usein viherlannoitus. Tämä pienentää luomusianlihantuotannon kilpailukykyä tavanomaiseen tuotantoon verrattuna.

5.5. Vihannestilat

Vihannestuotanto on oikeastaan se tuotannonala, josta luomutuotanto Suomessa on lähtenyt kehittymään. Vihannestuotannosta on myös peräisin uskomus luomutuotantoon siirryttäessä tapahtuvasta työnmenekin lisääntymisestä. Vihannestuotannossa työnmenekki onkin lisääntynyt huomattavasti kemiallisen rikkakasvintorjunnan jäädessä pois käytöstä. Nykyisin on kuitenkin kehitetty jo melko toimivia termisiä menetelmiä rikkakasvien poistoon samoin kuin vanhoja haraukseen ja harjaukseen perustuvia menetelmiä ja näiden yhdistelmiä (VANHALA ym. 1994). Kokonaan ilman käsityötä tapahtuva rikkakasvien säätely ei kuitenkaan useimmissa tapauksissa ole vielä mahdollista.

Vihannestuotannossa viljelykierto on oleellinen keino vähentää rikkakasvien määrää ja riittävän pitkä väli saman kasvisuvun viljelyssä samalla lohkokolla vähentää myös tautiriskejä. Aikaisemmin harjoitetun vihannestuotannon intensiteetti vaikuttaa hyvin voimakkaasti siihen, kuinka suuret taloudelliset muutokset on odotettavissa

Taulukko 5. Vihannestilan talousmuutokset luomuun siirryttäessä eri tukialueilla.

PORKKANATILA 10 ha	A-alue				
	Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
varhaisporkkana, ha	0,2	26000 kg/ha		0,1	15600
syysporkkana, ha	0,4	48000 kg/ha		0,4	28800
varastoporkkana, ha	1,9	39000 kg/ha		2	27300
kaura, ha	6	4000 kg/ha		2,5	2700
kesanto, ha	1,5				
viherlannoitus/nurmi, ha				5	
TULOT TUOTTEISTA	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
varhaisporkkana, mk	5	5200	26000	1560	7800
syysporkkana, mk	1,5	19200	28800	11520	17280
varastoporkkana, mk	2	74100	148200	54600	109200
kaura, mk	0,7	24000	16800	6750	4725
YHTEENSÄ, mk			219800		139005
TULOT TUISTA					
vihannestuki, mk	6270	2,5	15675	2,5	15675
CAP, vilja, mk	1086	6	6516	2,5	2715
CAP, kesanto, mk	1376	1,5	2064	0	0
YMP, porkkana, mk	1730	2,5	4325	2,5	4325
YMP, vilja, mk	1130	6	6780	2,5	2825
YMP, kesanto, mk	600	1,5	900	0	0
YMP, nurmi, mk	1730	0	0	5	8650
luomutuki, mk	1800	0	0	10	18000
LFA-tuki, mk	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ, mk			36260		52190
KOKONAISTULOT, mk			256060		191195
KUSTANNUSEROT					
lannoitteet, porkkana, mk	2	2500	5000		
lannoitteet, vilja, mk	1,2	2400	2880		
torjunta-aineet, porkkana, mk	1000	2,5	2500		
torjunta-aineet, vilja, mk	71	6	426		
kitkentätyö, mk	10000	0	0	2,5	25000
luomutarkkailu, mk			0		500
YHTEENSÄ, mk			10806		25500
KOKONAISTULOT- KUSTANNUSEROT, mk			245254		165695
EROTUS LUOMU-TAV.OM, mk					-79559
" mk/ha					-7956
tarvittava lisähinta porkkanalle, mk/kg					1,18

B-alue					C-alue				
Tavanomainen viljely			Luomu- viljely		Tavanomainen viljely			Luomu- viljely	
0,2	26000 kg/ha		0,1	15600	0,2	26000 kg/ha		0,1	15600
0,4	48000 kg/ha		0,4	28800	0,4	48000 kg/ha		0,4	28800
1,9	39000 kg/ha		2	27300	1,9	39000 kg/ha		2	27300
6	3800 kg/ha		2,5	2500	6	3600 kg/ha		2,5	2300
1,5					1,5				
			5					5	
hinta	määrä	yht.	määrä	yht.	hinta	määrä	yht.	määrä	yht.
5	5200	26000	1560	7800	5	5200	26000	1560	7800
1,5	19200	28800	11520	17280	1,5	19200	28800	11520	17280
2	74100	148200	54600	109200	2	74100	148200	54600	109200
0,7	22800	15960	6250	4375	0,7	21600	15120	5750	4025
		218960		138655			218120		138305
5350	2,5	13375	2,5	13375	5350	2,5	13375	2,5	13375
895	6	5370	2,5	2238	895	6	5370	2,5	2238
1133	1,5	1700	0	0	1133	1,5	1700	0	0
850	2,5	2125	2,5	2125	850	2,5	2125	2,5	2125
600	6	3600	2,5	1500	400	6	2400	2,5	1000
400	1,5	600	0	0	0	1,5	0	0	0
850	0	0	5	4250	850	0	0	5	4250
1600	0	0	10	16000	1400	0	0	10	14000
1007	10	10070	10	10070	1007	10	10070	10	10070
		36840		49558			35040		47058
		255800		188213			253160		185363
2	2500	5000			2	2500	5000		
1,2	2400	2880			1,2	2400	2880		
1000	2,5	2500			1000	2,5	2500		
71	6	426			71	6	426		
10000	0	0	2,5	25000	10000	0	0	2,5	25000
		0		500			0		500
		10806		25500			10806		25500
		244994		162713			242354		159863
				-82281					-82491
				-8228					-8249
				1,22					1,22

siirryttäessä tavanomaisesta vihannestuotannosta luomuvihannestuotantoon. Jos viljelykierto on ollut käytössä jo tavanomaisessa vihannestuotannossa, ei vihannestuotantoon käytettävässä kokonaispinta-alan osassa välttämättä tapahdu minkäänlaisia muutoksia. Jos taas viljely on ollut pitkälle eri vihanneskasvien ja perunan vuorottelua, joudutaan silloin pienentämään näiden kasvien viljelypinta-alaa. Satotasot käytännön luomuviljelyssä ovat vaihdelleet huomattavan paljon eri tilojen välillä ja keskimääräiset sadot ovat jääneet lähes puoleen tavanomaisen viljelyn sadoista (KOIKKALAINEN 1994). Osaltaan tähän on vaikuttanut viljelijöiden ammattitaidottomuus ja osaltaan (ammattitaidon puutteesta johtuen) rikkakasvien liiallinen esiintyminen vihannesmailla. Luomuvihannesviljelyyn siirryttäessä joudutaan investoimaan mekaaniseen ja termiseen rikkakasvintorjuntalaitteistoon, mutta vastaavasti kasvinsuojeluruisku voidaan myydä pois. Välttämättä nämä investoinnit eivät aiheuta kovin suuria muutoksia kiinteisiin kustannuksiin.

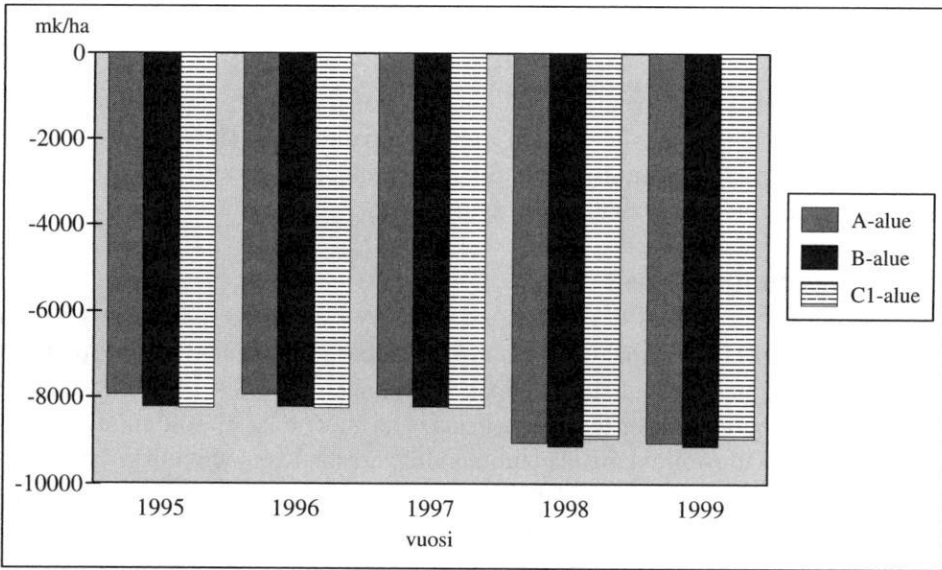
5.5.1. Laskelman lähtötiedot

Tässä tarkastelun kohteeksi otetaan vain yksi vihannes, porkkana. Tarkasteltava tila on kokonaispinta-alaltaan 10 ha, jossa viljellään porkkanaa 2,5 ha alalla. Tästä 0,2 ha on varhaisporkkanaa, 0,4 ha syysporkkanaa ja 1,9 ha talviporkkanaa. Myyntikelpoinen sato varhaisporkkanassa on 26 t/ha, syysporkkanassa 48 t/ha ja talviporkkanassa 39 t/ha (LASSHEIKKI 1994). Tilalla viljellään porkkanan lisäksi kauraa 6,0 ha ja loppu on kesantoa (1,5 ha). Lannoitteita tilalla käytetään porkkanalle 2 500 kg ja kauralle 2 400 kg. Torjunta-aineita käytetään 2 500 mk:n arvosta porkkanalle ja 426 mk:n arvosta kauralle. Tila tuottaa myyntikelpoista porkkanaa kaikilla tukialueilla 98 500 kg ja kauraa A-alueella 24 000 kg, B-alueella 22 800 kg ja C-alueella 21 600 kg.

Luomuviljelyssä tila viljelisi myös porkkanaa saman suuruisella alalla ja se jakautuisi siten, että varhaisporkkanaa olisi 0,1 ha, syysporkkanaa olisi 0,4 ha ja talviporkkanaa olisi 2,0 ha. Myyntikelpoinen sato olisi 60 % tavanomaisen viljelyn sadosta varhaisporkkanassa (15 600 kg/ha) ja syysporkkanassa (28 800 kg/ha) ja 70 % talviporkkanassa (27 300 kg/ha). Talviporkkanan pienempi myyntikelpoisen sadon osuuden väheneminen luomuviljelyyn siirryttäessä selittyy paremmalla säilyvyydellä, vaikka kokonaissato olisikin vain 60 % tavanomaisen viljelyn sadosta syksyllä. Porkkanatilalla olisi viherkesantona puolet pinta-alasta ja 2,5 ha kauran viljelyssä. Kauran satotaso olisi 2 700 kg/ha A-alueella, 2 500 kg/ha B-alueella ja 2 300 kg/ha C1-alueella. Luomuviljelyssä tila tuottaisi porkkanoita 67 680 kg.

5.5.2. Vihannestilan mallilaskelmat

Taulukossa 5 on laskettu porkkanatilan talousmuutokset luomuun siirryttäessä ensimmäisenä siirtymävaihevuonna eri tukialueilla. Liitteessä 5 on laskettu talousmuutokset koko siirtymätukiajalle.

Kuva 7. Luomuvihannestilan kannattavuusero suhteessa tavanomaiseen tilaan 1995-1999.

Porkkanantuotannossa luomuun siirryttäessä satotaso laskee ja työmäärä lisääntyy niin huomattavasti, että tarvitaan huomattavan korkea lisähinta, jotta tuotanto olisi yhtä kannattavaa kuin tavanomaisessa tuotannossa kaikilla tukialueilla. Nykyinen hehtaariperusteinen luomutuki ei riitä kattamaan suuria hehtaarituoitoja antavien kasvien sadonalennuksesta aiheutuvia tulomenetyksiä, jos tavanomainen tuotantomenetelmä vaihdetaan luomumenetelmään. Luomuvihannestuotannossa tulos on lähes 10 000 mk/ha huonompi kuin tavanomaisessa tuotannossa (kuva 7).

6. Laskelmien herkkyys eri oletusten vaihtelulle

Kun maataloudessa tapahtuvaa kehitystä ennustetaan joudutaan useiden muuttujien kohdalla tekemään oletuksia. Näiden oletusten paikkansapitävyydellä on suuri merkitys laskelmien lopputulokseen. Siksi on paikallaan tarkastella laskelmien herkkyyttä oletusarvoissa tapahtuville muutoksille.

6.1. Sato ja tuotomäärät

Tuotannon määrä ja siinä tapahtuvat muutokset siirryttäessä tavanomaisesta tuotannosta luomutuotantoon ovat suurelta osin vielä kokemusperäisellä menetelmällä arvioituja. Luomutuotanto on tuotannon alana vielä nuori, eikä siitä ole aikaisemmin ollut kunnollista tilastointia mistään tuotannonhaarasta. Kannattavuuskirjanpidon osaksi luomutuotanto tuli vuonna 1994, joten tulevaisuudessa luomutuotannostakin voidaan tehdä luotettavampia talouslaskelmia. Luomutuotannon tuotanto-ohjeisto on myös muotoutumassa ja täydentymässä koko ajan käytännöstä saatavien kokemusten perusteella. Usein tuotanto-ohjeiden muuttumisella on suora yhteys tuotannon kannattavuuteen.

Satomäärän aleneminen siirryttäessä luomutuotantoon on hyvin paljon riippuvainen tuotannon intensiteetistä lähtötilanteessa. Jos tuotanto on aikaisemmassa tuotantomuodossa ollut hyvin paljon ulkoisia tuotantopanoksia käyttävää, on oletettavaa, että sato- ja tuotostason lasku on suuri. Jos jo lähtötilanteessa lannoitteiden ja torjunta-aineiden käyttö on ollut pientä, ei suuria muutoksia satomääriin ole odotettavissa. Luomuviljelyyn siirryttäessä kasvilajivalikoimaan joudutaan tekemään muutoksia. Typensitojakasvinurmet korvaavat heinäkasvinurmet ja palkoviljoja käytetään viljakasvien seoskasveina. Nämä ovat tyypillisimpiä muutoksia siirryttäessä luomuviljelyyn. Jos ei ole mahdollisuutta viljellä monivuotisia palkokasveja esimerkiksi huonojen talvehtimisolosuhteiden vuoksi, ei luomuviljelyyn siirtyminen ole useinkaan taloudellisesti mahdollista. Syynä saattaa olla esimerkiksi liian korkealla oleva pohjavesi tai pintavesien kerääntyminen painanteisiin. Tällöin omavarainen typpihuolto ei onnistu.

Taulukossa 6 on havainnollistettu tilamallilaskelmissa käytetyissä oletusarvoissa tapahtuvan 10 % muutoksen vaikutusta laskelmien lopputuloksiin. Esimerkiksi maitotilalla oletuksena on ollut, että luomuun siirryttäessä maidontuotanto alenee 700 l/lehmä eli luomulehmien keskituotos on 6 000 l/lehmä. Jos tuotanto alenisikin vielä 10 % enemmän, vaikuttaisi se laskelman lopputulokseen siten, että luomutilan kannattavuus suhteessa tavanomaiseen tilaan alenisikin 807 mk/ha A- ja B-tukialueella ja 871 mk/ha C-tukialueella. Maidontuotanto muuttuisi tällöin kaikilla tukialueilla kannattamattommaksi luomussa kuin tavanomaisessa tuotannossa.

Kotieläinten eläinkohtaiset tuotokset ovat yleensä alentuneet hieman luomuun siirryttäessä. Maidontuotannossa tuotoksen lasku on ollut 10-15 %. On myös tapauksia, joissa luomuun siirryttäessä karjan keskituotos on kohonnut. Tämä lienee

Taulukko 6. Sato- ja tuotosten määrän 10 % muutoksen vaikutus laskelmaesimerkkien lopputulokseen.

	Maitotila	Naudanlihatila	Viljatila	Sianlihan- tuotantotila	Puutarhatila
Oletus sato/ tuotos luomussa	6000 l/lehmä	6250 kg/tila	Rv. 2700 kg/ha Lv. 2500 kg/ha	21750kg/ha	V. 15600 kg/ha S. 28800 kg/ha T. 27300 kg/ha
Sato/tuotos vähennys 10 %	5400 l/lehmä	5625 kg/tila	Rv. 2430 kg/ha Lv. 2250 kg/ha	19575 kg/tila	V. 14040 kg/ha S. 25920 kg/ha T. 24570 kg/ha
A-alue	-807 mk/ha	-388 mk/ha	-156 mk/ha	-660 mk/ha	-1391 mk/ha
B-alue	-807 mk/ha	-388 mk/ha	-145 mk/ha	-887 mk/ha	-1386 mk/ha
C-alue	-871 mk/ha	-388 mk/ha	-135 mk/ha	-887 mk/ha	-1383 mk/ha

Rv.=rehuvilja, Lv=leipävilja, V.=varhaisporkkana, S.=syysporkkana, T.=talviporkkana

parantuneiden hoitomenetelmien ansiota. Tuotokseen vaikuttavia tekijöitä on hyvin paljon, kuten esim. rehun laatu, määrä ja rehulajit, eläinainees, hoitotekniikka, tuotantoympäristö jne. Nämä saattavat muuttua kaikki luomuun siirryttäessä. Yleensä maitotiloilla kotoisen rehun määrä vähenee satotasojen laskusta johtuen. Tästä syystä eläinmäärää joudutaan vähentämään, mikä vaikuttaa alentuneen maitotuotoksen ohella tilalta saatavan tulon pienenemiseen.

Lihantuotantotiloilla kotieläinten määrää joudutaan vähentämään luomuun siirryttäessä lähes kaikissa tapauksissa, koska rajoittaviksi tekijöiksi tulevat eläintiheys tai oman rehun tai luomurehun riittävyys. Nykyisten luomusääntöjen puitteissa on kyllä mahdollista pitää kotieläintuotanto tavanomaisena tuotantona (korkeintaan 2 ey/ha) ja peltoviljely luomuna, mutta pitemmällä aikavälillä tässä on odotettavissa säännösten kiristymistä. Kahden eläinyksikön raja saavutetaan nykyisillä sika- ja kanatiloilla melko usein. Naudanlihan tuotanto sen sijaan on laajaperäisempää toimintaa ja siinä luomuehtojen täyttäminen on huomattavasti useammille tiloille mahdollista ilman suuria muutoksia kotieläinmäärissä.

6.2. Lisähinnat

Luonnonmukaisen tuotannon kannattavuuden edellytyksenä pidetään yleisesti tuotteista maksettavia tavanomaisia tuotteita parempia hintoja. Tämän tutkimuksen laskelmat on laskettu luomutuotannossa samoilla hinnoilla kuin tavanomaisessakin tuotannossa. Luomutuotannossa lisähinnan saaminen on kiinni viljelijän omasta markkinointikyvystä. Luomutuotteista ei ole olemassa Suomessa hintaseurantaa

Taulukko 7. 10 % lisähinnan vaikutus luomutuotannon kannattavuuteen suhteessa tavanomaiseen tuotantoon eri tuotannonhaaroissa ja eri tukialueilla.

	Maitotila	Naudan- lihatila	Viljatila	Sianlihan- tuotantotila	Puutarhatila
Oletushinta	1,86 mk/l	16,00 mk/kg	Rv. 0,70 mk/kg Lv. 0,85 mk/kg	8,20 mk/kg	Var. 5,00 mk/kg Syy. 1,50 mk/kg Tal. 2,00 mk/kg
Lisähinta 10 %	2,05 mk/l	17,60 mk/kg	Rv. 0,77 mk/kg Lv. 0,94 mk/kg	9,02 mk/kg	Var. 5,50 mk/kg Syy. 1,65 mk/kg Tal. 2,20 mk/kg
A-alue	611 mk/ha	250 mk/ha	138 mk/ha	660 mk/ha	1391 mk/ha
B-alue	611 mk/ha	250 mk/ha	129 mk/ha	660 mk/ha	1386 mk/ha
C-alue	611 mk/ha	250 mk/ha	119 mk/ha	660 mk/ha	1386 mk/ha

Rv.=rehuvilja, Lv.=leipävilja, Var.=varhaisporkkana, Syy.=syysporkkana, Tal.=talviporkkana

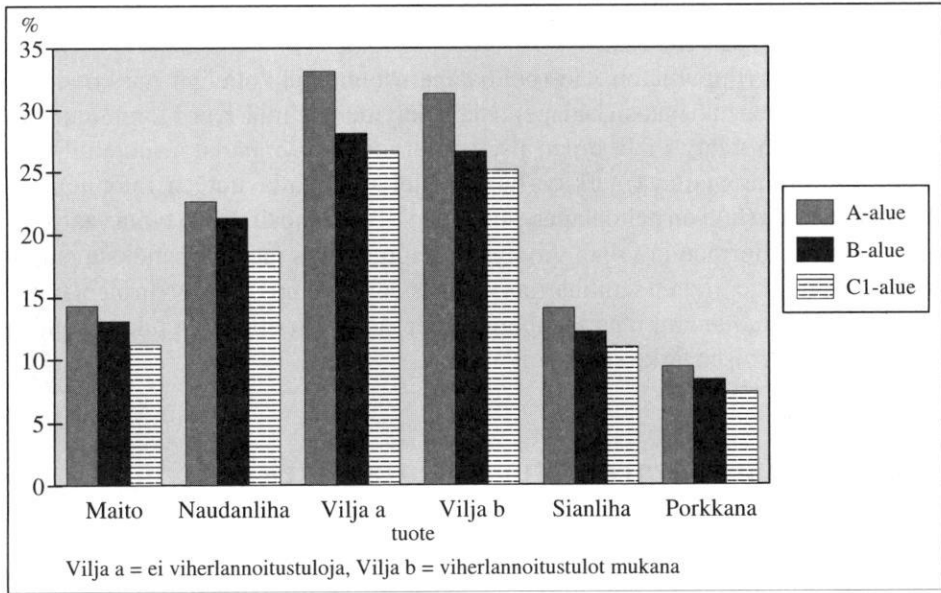
tuottaja- tai kuluttajahinnoista, joten arviot saatavista lisähinnoista ovat vailla tilastopohjaa.

Kuluttajatutkimusten mukaan kuluttajat ovat halukkaita maksamaan luonnonmukaisesti tuotetusta ruuasta 10-30 % parempaa hintaa kuin tavanomaisesti tuotetusta ruuasta (mm. TAURIAINEN ja POHJALAINEN 1992, VÄISÄNEN ja POHJALAINEN 1995). Luonnonmukaisesti tuotetun ruuan kanssa kilpailemaan on viime aikoina noussut tavanomaisesti paikallisesti tuotettu ruoka. Taulukossa 7 on laskettu eri tuotteiden tuotannossa 10 % luomulisähinnan vaikutus tuotannon suhteelliseen kannattavuuteen. Markkamääräisesti suurin vaikutus lisähinnalla on hehtaari-tuottoon puutarhatuotannossa. Viljan- ja naudanlihan tuotannossa hehtaari-tuotto lisääntyy vain hieman.

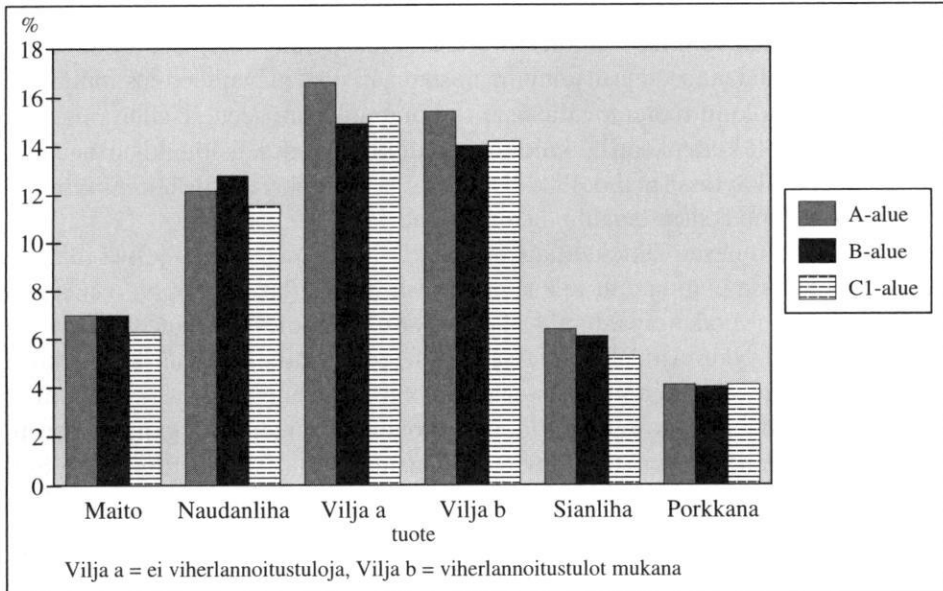
Jotta luomutuotanto olisi tuottajalle yhtä taloudellinen vaihtoehto kuin tavanomainen tuotanto, tulisi lisähinnan olla huomattavan korkea sianlihan tuotannossa ja puutarhatuotteissa. Viljanviljelyssä, maidon- ja naudanlihantuotannossa lisähinnat parantavat luomun kilpailukykyä, mutta ne eivät tämän tutkimuksen mukaan ole ehto tuotannon entisen kannattavuuden säilymiselle nykyisessä tukijärjestelmässä.

6.3. Tukimäärät

Maataloustuotteiden tuottajahinnat sopeutettiin EU:n hintatasoon 1.1.1995. Tästä aiheutuvia tulonmenetyksiä kompensoidaan maataloudelle erilaisilla tuilla. Osa tuesta on tuotantomääriin sidottua ja osa määräytyy muiden jakoperusteiden mukaan. Tuella on huomattava vaikutus yksittäisten tilojen taloudelliseen tulokseen, koska tuen osuus tilojen tuloista saattaa olla yli puolet. Suomi on jaettu A-, B- ja C-tukialueeseen lähinnä kasvinviljelyn ilmastollisten edellytysten mukaisesti. B- ja C-

Kuva 8. Luomutuen merkitys tilan tuloihin eri tuotteiden tuotannossa siirtymävaiheen kolmena ensimmäisenä vuonna.

Kuva 9. Luomutuen merkitys tilan tuloihin eri tuotteiden tuotannossa siirtymävaiheen jälkeen (luomutuki 700 mk/ha).

tukialue jakaantuu vielä useisiin pienempiin osatukialueisiin, joilla on omat tuenmääräytymisperusteensa.

Tuotannosta riippumaton tuki (peltoalaperusteinen ja kotieläin- tai kotieläin-yksikkökohtainen tuki) suosii laajaperäisiä viljelymenetelmiä. Kun luonnonmukainen tuotanto on nähty vielä oman lisätuen arvoiseksi ympäristönsuojelullisista syistä, on tuilla huomattava merkitys luomuviljelyn kannattavuuteen. Luonnonmukaisen tuotannon tuki on peltoalaperusteinen tuki, joka suosii vähän työtä vaativien kasvien, kuten nurmen ja viljan viljelyä. Tuen merkitys tuotantopanoksia paljon vaativien tuotteiden, kuten sianlihan ja vihannesten tuotannossa on hyvin pieni (kuva 8 ja 9). Luomutuotannon tuen jakoperusteiden pohdinta olisi alan tulevaisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää.

7. Laskelmiin epävarmuutta aiheuttavat tekijät

Laskelmissa ei ole voitu ottaa huomioon kuin oleellisimmat taloudelliset muutokset, jotka tapahtuvat siirryttäessä luomutuotantoon ja siirtyminen on ajateltu lyhytkestoiseksi prosessiksi. Todellisuudessa kuitenkin luomutuotantoon siirtyminen tapahtuu tai sen tulisi tapahtua vaiheittain siten, että jo tavanomaisesti viljeltäessä aletaan käyttää luonnonmukaisempia viljelymenetelmiä ja opetellaan uusien kasvien viljelyä. Tähän esimerkiksi kesannoimispakon alaiset peltolohkot antavat tietyissä rajoissa mahdollisuuksia. Tällöin sato- ja tuotostasoissa tapahtuvat muutokset ovat hallitumpia.

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirryttäessä maaperän biologista tuottavuutta edistävään toimintaan saatetaan joutua panostamaan siirtymävaiheen ensimmäisinä vuosina samoin kuin tuotantovälineistön monipuolistamiseen. Tiedon puutteen vuoksi näitä ei ole kuitenkaan huomioitu tässä tutkimuksessa. Esimerkiksi maanparannusaineiden käytössä mahdollisesti tapahtuvia muutoksia ei ole huomioitu eikä kiinteissä kustannuksissa tapahtuvia muutoksia.

Tämän tutkimuksen lähtökohtana on pidetty tavanomaisesti viljeltyä tilaa eri tuotantosuunnissa ja muutettu se kaavamaisesti luomutilaksi. Kun on ennustettu viiden seuraavan vuoden tapahtumia, tilanteen on oletettu olevan useiden muuttujien osalta staattinen. Näin ei todellisuudessa todennäköisesti tule olemaan. Esimerkiksi hintasuhteissa tapahtuvat muutokset saattavat vaikuttaa huomattavasti tavanomaisen viljelyn tuotantopanosten käyttöön ja tuotannon uudelleenorganisoimiseen. Tuotantopanosten hinnoissa tapahtuvien muutosten ohella tuotteiden hinnat vaihtelevat. Hintamuutokset ovat oletettavasti suurempia, kuin mihin Suomen maataloudessa on totuttu viimeisten vuosien aikana.

Kokonaan oma vaikutuksensa tuotannon kannattavuuteen on tuotannon monipuolistuminen ja jatkojalostuksen tai muiden uusien toimintamuotojen kehittyminen luomutuotannon oheen. Näiden toimintojen huomioon ottaminen vertailulaskelmissa

olisi tarpeellista, mutta hankalaa. Näitä toimintoja kehittyä myöskin tavanomaisen tuotannon oheen.

Luonnonmukaisen tuotannon piirissä on voimakkaasti kritisoitu sitä, että tavanomaisen tuotannon talouslaskelmissa ei oteta ympäristöön kohdistuvia lannoite- ja torjunta-ainepäästöjä mitenkään huomioon kustannuksina, vaikka maatalous on todettu useissa tutkimuksissa yksittäisistä elinkeinoaloista suurimmaksi typpi- ja fosforikuormittajaksi (mm. REKOLAINEN 1989). Luonnonmukaisen tuotannon tuotantotavan kannattajat katsovat, että luomussa nämä kustannukset ovat jo mukana, koska ulkopuolisia lannoitteita ja synteettisesti valmistettuja torjunta-aineita ei käytetä. Aikaisemmin Suomessa oli käytössä lannoitevero, mutta sen käyttö ei ole enää mahdollista, koska muutkaan EU-maat eivät sitä käytä. Tämäntyyppisen kustannuserän lisääminen tavanomaisen tuotannon laskelmiin olisi perusteltua verrattaessa luomutuotantoa ja tavanomaista tuotantoa toisiinsa. Niin kauan, kun tavanomaisesti maataloustuotteita tuottava viljelijä ei joudu maksamaan konkreettisesti päästömaksuja, ei laskennallisella kustannuksella ole käytännössä merkitystä. Toisaalta nykyisin maksettava luomutuki on yhteiskunnallinen kannanotto ympäristöystävällisemmän maatalouden puolesta.

8. Muut kannattavuuden tarkasteluun soveltuvat lähestymistavat

Luonnonmukaisen tuotannon taloudellisuutta voidaan yksittäisen tilan näkökulmasta tarkastella myös muuten kuin tekemällä runsaasti aikaa ja vaivannäköä vaativia koko tilan kattavia laskelmia. Yksinkertaisimmillaan voidaan tilannetta arvioida siten, että lasketaan mitä muutoksia luomutuki sallii tehtävän tilan toiminnoissa, jotta tulotaso säilyy entisellään. Toinen mahdollinen lähestymistapa on arvioida tarvittavia lisähintoja, jotta tuotannossa tapahtuvat sato- ja tuotostasojen alentumisista aiheutuneet taloudelliset menetykset saadaan katettua.

8.1. Kuinka paljon luomutuki sallii sadonalennusta nykyhinnoilla

Luonnonmukaisen tuotannon tuki on kolmena ensimmäisenä vuonna sopimuksen solmimisesta A-tukialueella 1 800 mk/ha, B-tukialueella 1 600 mk/ha ja C-tukialueella 1 400 mk/ha. Tämän jälkeen maksetaan 700 mk/ha. Jos tarkastelemme tärkeimpiä viljakaasveja ja maidontuotantoa, saa tuotanto alentua aikaisemmista tuotantomääristä taulukon 8 osoittaman määrän, jotta tuotanto olisi yhtä kannattavaa kuin aikaisemmin tavanomaisessa tuotannossa. Teoriassa tuotannon aleneminen saisi olla vielä suurempaa, koska luomutuotantoon siirryttäessä lannoituskustannus pienenee ja torjunta-ainekustannus poistuu kokonaan.

Taulukko 8. Luonnonmukaiseen tuotantoon siirryttäessä sallittu tuotannonalennus, jotta taloudellisessa tilanteessa ei tapahtuisi muutoksia, jos muut olosuhteet säilyvät muuttumattomina.

Tuote	A-tukialue (1800 mk/ha)	B-tukialue (1600 mk/ha)	C-tukialue (1400 mk/ha)	Siirtymävaiheen jälkeen (700 mk/ha)
Rehuvilja (70 p/kg)	2570 kg/ha	2290 kg/ha	2000 kg/ha	1000 kg/ha
Leipävilja (85 p/kg)	2120 kg/ha	1880 kg/ha	1650 kg/ha	820 kg/ha
Maito (1,86 ml/l)	970 l/ha	860 l/ha	750 l/ha	380 l/ha

8.2. Tarvittavat lisähinnat, jotta tulos säilyisi samana

Kaikkien kasvien tai kotieläintuotteiden osalta luomutuki ei riitä korvaamaan tuotantotavan vaihdoksesta johtuvia taloudellisia menetyksiä. Tällöin rationaalisesti (taloudellisesti) ajatteleva tuottaja ei siirry luomutuottajaksi. Tällöin voidaan asiaa tarkastella lisähintojen valossa. Minimilisähinnan suuruus olisi sellainen, jolla luomutuotanto olisi yhtä taloudellista toimintaa kuin tavanomainen tuotanto. Tämä tilanne tulee eteen ainakin sika-, siipikarja- ja puutarhataloudessa. Nämä tuotannonhaarat ovat niin tuotantointensiivisiä, että pinta-alaperusteinen tukimuoto ei suosi niiden muuttamista luomutuotantoon. Taulukkoon 9 on laskettu tarvittavia lisähintoja eri tuotteille siten, että tilan taloudellinen tulos olisi sama tavanomaisessa ja luomutuotannossa tämän tutkimuksen mukaisilla muutoksilla siirryttäessä luomutuotantoon.

Suurimmat lisähinnat tarvittaisiin sianlihan ja porkkanan tuotannossa luomuun siirryttäessä, jotta tuotannon kannattavuus säilyisi entisellään. Maidon, naudanimalian ja viljan tuotannossa luomumenetelmin päästään yhtä hyvään tai parempaan kannattavuuteen kuin tavanomaisessa tuotannossa kaikilla tukialueilla ensimmäisinä siirtymävaihevuosina. Luomutuen alentuessa neljäntenä siirtymävaihevuonna 700 markkaan hehtaarilta kannattavuus luomussa heikkenee tavanomaisen viljelyn tasolle tai huonommaksi tukialueesta riippuen.

Taulukko 9. Eri tuotteiden lisähintatarve luomuun siirryttäessä, jotta tuotannon kannattavuus säilyisi entisellään (- merkki tarkoittaa sitä, että ei tarvita lisähintaa ja + merkki sitä, että tarvitaan lisähintaa).

Tuote	1995	1996	1997	1998	1999
MAITO					
A-alue	-21 p/l	-22,7 p/l	-26,5 p/l	+4,8 p/l	+2,3 p/l
B-alue	-11,7 p/l	-13,5 p/l	-17,3 p/l	+7,8 p/l	+5,5 p/l
C-alue	-3,2 p/l	-5,0 p/l	-6,6 p/l	+14,5 p/l	+14,3 p/l
NAUDANLIHA					
A-alue	-4,9 mk/kg	-6,8 mk/kg	-7,3 mk/kg	+0,6 mk/kg	+0,9 mk/kg
B-alue	-2,0 mk/kg	-4,0 mk/kg	-4,5 mk/kg	+0,9 mk/kg	+0,7 mk/kg
C-alue	-0,1 mk/kg	-2,2 mk/kg	-2,1 mk/kg	+2,5 mk/kg	+2,7 mk/kg
SIANLIHA					
A-alue	+0,9 mk/kg	+0,5 mk/kg	+0,1 mk/kg	+1,0 mk/kg	+0,7 mk/kg
B-alue	+1,2 mk/kg	+0,7 mk/kg	+0,4 mk/kg	+1,0 mk/kg	+0,7 mk/kg
C-alue	+1,4 mk/kg	+0,9 mk/kg	+1,4 mk/kg	+2,7 mk/kg	+3,2 mk/kg
PORKKANA					
A-alue	+1,2 mk/kg	+1,2 mk/kg	+1,2 mk/kg	+1,3 mk/kg	+1,3 mk/kg
B-alue	+1,2 mk/kg	+1,2 mk/kg	+1,2 mk/kg	+1,3 mk/kg	+1,3 mk/kg
C-alue	+1,2 mk/kg	+1,2 mk/kg	+1,2 mk/kg	+1,3 mk/kg	+1,3 mk/kg
VILJA a					
A-alue	-43 p/kg	-44 p/kg	-43 p/kg	+20 p/kg	+19 p/kg
B-alue	-58 p/kg	-58 p/kg	-54 p/kg	+5 p/kg	+8 p/kg
C-alue	-53 p/kg	-53 p/kg	-53 p/kg	-8 p/kg	-9 p/kg
VILJA b					
A-alue	-62 p/kg	-62 p/kg	-62 p/kg	+1 p/kg	0 p/kg
B-alue	-78 p/kg	-78 p/kg	-73 p/kg	-15 p/kg	-12 p/kg
C-alue	-74 p/kg	-75 p/kg	-74 p/kg	-30 p/kg	-31 p/kg

9. Johtopäätöksiä

Tavanomaisen tuotannon muuttaminen luomutuotannoksi olisi monen tuotantosuunnan kohdalla taloudellisesti yhtä hyvä vaihtoehto kuin jatkaa entisellä tuotantomenetelmällä. Tuotantosunnittain asiaa tarkasteltaessa ilmenee, että sianlihan ja puutarhatuotteiden tuotannossa luomumenetelmin muutokset tavanomaiseen tuotantotapaan verrattuna ovat niin suuria, että luomutuotanto ei ole yhtä kannattavaa kuin tavanomainen tuotanto samalla tuotteen tuottajahinnalla. Näissä tuotantosunnissa tuotanto on kaikkein eniten ulkoisia tuotantopanoksia käyttävää. Sianlihasta ja

puutarhatuotteista on kuitenkin mahdollista saada lisähintoja luomutuotannossa helpommin kuin muista tuotteista.

Viljantuotannossa luonnonmukainen tuotantomenetelmä olisi tarkastelluista tuotantosuunnista kilpailukykyisin suhteessa tavanomaiseen tuotantoon. Aivan eri asia onkin sitten se onko viljantuotanto kilpailukykyinen tuotantosuunta muihin tuotantosuuntiin verrattuna nykyisillä viljan- ja tuotantopanosten hinnoilla. Kotieläin- tuotannossa aikaisempi tuotannon intensiteetti vaikuttaa voimakkaasti siihen, kuinka edullista luomutuotantoon siirtyminen tilalle on. Tässä tutkimuksessa tuotannon oletettiin olevan melko laajaperäistä maidon- ja naudanlihan tuotannossa ennen luomutuotantoon siirtymistä. Eläinyksiköinä mitattuna 0,6-0,7 ey/ha, kun esimerkiksi ympäristötukivaatimukset sallivat 1,5 ey/ha. Jos lähtötilanne luomuun siirryttäessä on lähellä 1,5 ey/ha, täytyy eläinmääriä vähentää huomattavasti enemmän kuin laskelmissa käytetyt arvot ovat ja tämä vaikuttaa epäedullisesti luomun suhteelliseen kannattavuuteen tavanomaiseen viljelyyn verrattuna. Tämä tulee ottaa huomioon sovellettaessa laskelmia yksittäisille tiloille.

Maatalouden tuottajahintojen aleneminen johti tilanteeseen, jossa monien tilojen tuloista yli puolet tulee erilaisista tulotuista. Luomutuotantoa tuetaan ympäristötuen yhtenä erikoistukimuotona siten, että luonnonmukaisia viljelymenetelmiä käyttävä tila saa luomutuen lisäksi kaikki muut tuet, joihin se olisi oikeutettu tavanomaisessa tuotannossa. Tästä ja alemmista satotasoista johtuen luomutilalla tukien osuus kokonaistuloista on yleensä suurempi kuin tavanomaisilla tiloilla. Suurempi tuki on korvausta ympäristöystävällisemmistä viljelymenetelmistä. Kokonaistulot luomutiloilla sen sijaan jäävät yleensä tavanomaista tilaa pienemmiksi ilman lisähintoja. Kun luomutilat käyttävät vähemmän ostopanoksia tuotannossaan, on niillä vähemmän kustannuksia. Tästä seuraa se, että luomutiloilla päästään lähes yhtä hyvään taloudelliseen tulokseen kuin tavanomaisella tilalla pienemmällä tuotantomäärällä.

Taloudellisten muutosten arviointi muutettaessa tuotantomenetelmä tavanomaisesta tuotannosta luomutuotannoksi perustuu tällä hetkellä enemmän kokemusperäiseen tietoon kuin tilastosarjoista estimoitujen muuttujien käyttöön laskelmissa. Luomutuotanto on vielä hyvin nuori tuotantomenetelmä eikä siitä ole olemassa kunnollista tilastointia. Tämä puute olisi pikaisesti korjattava, jotta luomutuotanto koskevat laskelmat saataisiin vankemmalle pohjalle. Tässä tutkimuksessa ei ollut käytettävissä empiiristä aineistoa luomutuotannon osalta ja siksi tuloksia arvioitaessa kovin yksityiskohtaisten johtopäätösten teko ei ole mielekäästä, vaan tuloksia on pidettävä lähinnä suuntaa antavina.

Tarkastelu rajattiin tässä tutkimuksessa laskelmien yksinkertaistamiseksi ja havainnollistamiseksi koskemaan ainoastaan välittömimpiin muutoksiin, joita tila kohtaa siirtyessään luomutuotantoon. Tarkastelun ulkopuolelle jätettiin esimerkiksi kaikki kiinteissä kustannuksissa ja työnmenekissä mahdollisesti tapahtuvat muutokset vihannestuotantoa lukuunottamatta. Yksittäisissä viljelytoimenpiteissä ja tarvittavissa tuotantopanoksissa saattaa esiintyä huomattaviakin eroja eri tuotanto-

menetelmien välillä (esim. maanparannusaineiden käyttö ja viljelykasvien siemenkustannus).

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirryttäessä tilan tuottamien tuotteiden määrä pienenee verrattuna tavanomaiseen tilaan, koska satomäärät alenevat ja eläinmääriä joudutaan vähentämään useissa tapauksissa. Siirtymävaiheessa tuotteista ei ole mahdollista saada tavanomaisia tuotteita parempaa hintaa. Tästä seuraa tuotteista saatavan tulon väheneminen. Jos tuet eivät riitä korvaamaan tätä tulonmenetystä, pienentää se liikevaihtoa. Kun tilan talous on suunniteltu tietyn liikevaihdon mukaan toimivaksi, saattaa luomutuotantoon siirryttäessä esiintyä maksuvalmiusongelmia, jos liikevaihto supistuu olennaisesti. Siksi luomutuotanto ei olekaan taloudellisesti mahdollinen vaihtoehto kovin velkaisille tiloille.

10. Yhteenveto

Tutkimuksessa tarkasteltiin tilamallitarkasteluna tilan kannattavuutta suhteessa tavanomaiseen tuotantoon muutettaessa tavanomainen tuotanto luomutuotannoksi eri tuotantosuunnissa. Tarkasteltavia tuotantosuuntia olivat maidon-, naudanlihan-, sianlihan-, viljan- ja porkkanantuotanto. Tilan viljelypinta-ala pidettiin vakiona molemmissa tuotantotavoissa ja tarvittavat muutokset luomutuotantoon siirryttäessä tehtiin satotasoihin, kotieläinmääriin ja tuotostasoihin. Satomäärät luomutuotannossa arvioitiin noin 30 % pienemmiksi kuin tavanomaisessa tuotannossa. Kotieläinmäärät suhteutettiin käytettävissä olevan pinta-alan mukaan siten, että siirryttäessä luonnonmukaiseen tuotantoon luonnonmukaisen tuotannon tuotantoehdot täytyvät. Tarkastelujaksoksi oli viisi vuotta eli vuoden 1999 loppuun saakka. Tarkastelussa otettiin huomioon vain oleelliset välittömästi tuotantotavan muutoksesta aiheutuvat talousmuutokset. Kiinteissä kustannuksissa mahdollisesti tapahtuvia muutoksia ei huomioitu, koska niissä ei todennäköisesti tapahdu merkittäviä muutoksia lyhyellä tarkastelujaksolla. Tarkastelu tehtiin tukialueittain, koska tukimäärät vaihtelevat tukialueittain ja eri tukialueilla kannattavuuserot ovat erilaisia.

Laskelmien mukaan luomutuotanto olisi maidon-, naudanlihan- ja viljan- tuotannossa yhtä kannattava tuotantotapa kuin tavanomainen tuotanto kaikilla tukialueilla. Sen sijaan sianlihan- ja porkkanantuotannossa tavanomainen tuotanto olisi kannattavampi tuotantomuoto. Kun luomutuki on suurimmillaan tarkastelujakson alussa kolmena ensimmäisenä vuonna, luonnonmukainen tuotanto on huomattavasti edullisempi tuotantomuoto kaikilla tukialueilla maidon-, naudanlihan- ja viljan- tuotannossa. Kun luomutuki alenee 700 markkaan hehtaaria kohti, muuttuu tavanomainen tuotanto hieman kannattavammaksi tuotantomuodoksi.

Testattaessa laskelmien herkkyyttä oletusarvoissa tapahtuville muutoksille havaittiin, että 10 % muutos satomäärissä aiheuttaa vain pienen kannattavuusmuutoksen

viljailoilla. Saman suuruinen muutos maitomäärässä aiheuttaa huomattavasti suuremman muutoksen maitotilan kannattavuuteen. Tämä johtuu siitä, että maitotilalla huomattavasti suurempi osa tuloista tulee tuotannosta kuin tuesta.

Muita luomutuotannon ja tavanomaisen tuotannon kannattavuuden arviointiin soveltuvia lähestymistapoja on laskea luomutuen sallimat sadonalennusmahdollisuudet nykyhinnoilla, että tuotanto olisi yhtä kannattavaa kuin tavanomaisessa tuotannossa tai arvioida tarvittavia lisähintoja, että kannattavuus säilyisi entisellään. Tämän tutkimuksen mukaan sianlihan- ja puutarhatuotteiden tuotannossa luomumenetelmin tarvitaan lisähintoja yhtä hyvän kannattavuuden saavuttamiseksi kuin tavanomaisessa tuotannossa. Maidon-, naudanlihan- ja viljantuotannossa lisähinnat eivät ole yhtä tarpeellisia, mutta ne tekevät mainituista tuotantosunnista kilpailukykyisempiä luomutuotannossa.

Kirjallisuus

- ANON 1994. Maatilatilastollinen vuosikirja 1994. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. 253 s.
- ANON 1995a. Ajankohtaista maatalousekonomiaa. Kirjanpitotilojen tuloksia. Tilivuosi 1993. Maat. tal. tutk.lait. tied. 199. 55 s.
- ANON 1995b. Ajankohtaista maatalousekonomiaa. Kirjanpitotilojen tuotantosunnitaisia tuloksia. Tilivuosi 1993. Maat. tal. tutk.lait. tied. 200. 52 s.
- ANON 1995c. Luonnonmukaisen tuotannon ohjeet. Luonnonmukaisen viljelyn liitto ry. 36 s.
- ANON 1995d. Ohjelmaperusteiset tuet. MMM:n yleiskirje 46/95. 32 s.
- ANON 1995e. Perustietolomakkeen täyttöohjeet. 63 s.
- KLEMOLA, E. 1996. Luomutuotannon työnmenekkiin vaikuttavat tekijät. (TTS:n tiedotteen käsikirjoitus)
- KOIKKALAINEN, K. 1994. Luonnonmukaisen viljelyn talousseuranta. Maatalouden tutkimuskeskus, Tiedote 18/94. 23 s.
- LASSHEIKKI, K. 1994. Puutarhayritysten tuotantokustannusten seurantamallit. Puutarhaliitto. 138 s.
- REKOLAINEN, S. 1989. Phosphorus and nitrogen load from forest and agricultural areas in Finland. *Aqua Fennica* 19:95-107.
- TAURIAINEN, J. & POHJALAINEN, L. 1992. Luonnonmukaisten elintarvikkeiden kysyntämarkkinat. *Elintarviketieto - Raportteja ja artikkeleita* 39/1992. 98 s.
- VANHALA, P., RAHKONEN, J. & LAINE, A. 1994. Kemikaaliton rikkakasvien torjunta - tutkimuksen loppuraportti. MTT/HY/TTS. 56 s.
- VÄISÄNEN, J. & POHJALAINEN, L. 1995. Kiinnostus luomutuotteisiin ja niihin liittyvä maksuhalukkuus. (Käsikirjoitus) 50 s.

Laskelma maitotilan tulomuutoksista luomuun siirtymässä, A-tukialue, 28 ha, 16 lehmää, 6700 l/lehmä

	hinta	Tavanom./Luomu	määrä	1995		1996		1997		1998		1999	
				Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista													
maito	1,86	107200/90000 l		199392	167400	199392	167400	199392	167400	199392	167400	199392	167400
lina	13	900/675 kg		11700	8775	11700	8775	11700	8775	11700	8775	11700	8775
välitysvas	910	12/12 kpl		10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920
Yhteensä				222012	187095	222012	187095	222012	187095	222012	187095	222012	187095
Tulot tulista													
maidon lisähinta	0,65	107200/90000 l		69680	58500	57888	48600	39664	33300	23584	19800	11792	9900
lehmänlihan lisähinta	2,15	900/675 kg		1935	1451	600	450	200	150	0	0	0	0
hiehotuki	0	4/3 kpl		0	0	4080	3060	2600	1950	1560	1170	720	540
CAP, vilja	1086	13/9 ha		14118	9774	14118	9774	14118	9774	14118	9774	14118	9774
YMP, vilja	1130	13/9 ha		14690	10170	14690	10170	14690	10170	14690	10170	14690	10170
YMP, nurmi	1730	15/19 ha		25950	32870	25950	32870	25950	32870	25950	32870	25950	32870
luomutuki	1800	0/28 ha		0	50400	0	50400	0	50400	0	19600	0	19600
Yhteensä				126373	163165	117326	155324	97222	138614	79902	93384	67270	82854
KOKONAISTULOT				348385	350260	339338	342419	319234	325709	301914	280479	289282	269949
Kustannuserot													
lannoitteet	1,2	10000/0 kg		12000		12000		12000		12000		12000	
torjunta-aineet	120	13/0 ha		1560		1560		1560		1560		1560	
rehut	1,95	24000/0 ry		4680		4680		4680		4680		4680	
luomutarkkailu		0/1260 mik			1260		860		860		1135		1135
Yhteensä				18240	1260	18240	860	18240	860	18240	1135	18240	1135
TULOT-KUSTANNUKSET				330145	349000	321098	341559	300994	324849	289674	279344	271042	268814
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila				18855		20461		23855		-4330		-2228	
MK/HA				673		731		852		-155		-80	

Laskelma maitotilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, B-tukialue, 28 ha, 16 lehmää, 6700 l/lehmä

	hinta	määrä Tavanom./Luomu	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
maito	1,86	107200/90000 l	199392	167400	199392	167400	199392	167400	199392	167400	199392	167400
liha	13	900/675 kg	11700	8775	11700	8775	11700	8775	11700	8775	11700	8775
välitysvas	910	12/12 kpl	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920
Yhteensä			222012	187095	222012	187095	222012	187095	222012	187095	222012	187095
Tulot tuista												
maidon lisähinta	0,65	107200/90000 l	69680	58500	57888	48600	39664	33300	23584	19800	11792	9900
lehmänlihan lisähinta	2,15	900/675 kg	1935	1451	600	450	200	150	0	0	0	0
hiehotuki	0	4/3 kpl	0	0	4080	3060	2600	1950	1560	1170	720	540
CAP, vilja	895	13/9 ha	11635	8055	11635	8055	11635	8055	11635	8055	11635	8055
YMP, vilja	600	13/9 ha	7800	5400	7800	5400	7800	5400	7800	5400	7800	5400
YMP, nurmi	850	15/19 ha	12750	16150	12750	16150	12750	16150	12750	16150	12750	16150
luomutuki	1600	0/28 ha	0	44800	0	44800	0	44800	0	19600	0	19600
LFA-tuki	1007	18,4 ey/16,8 ey	18529	16918	18529	16918	18529	16918	18529	16918	18529	16918
Yhteensä			122329	151274	113282	143433	93178	126723	75858	87093	63226	76563
KOKONAISTULOT			344341	338369	335294	330528	315190	313818	297870	274188	285238	263658
Kustannuserot												
lannoitteet	1,2	10000/0 kg	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000
torjunta-aineet	120	13/0 ha	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560
rehut	1,95	2400/0 ry	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680
luomutarikkailu		0/1260 mk		1260		860		860		1135		1135
Yhteensä			18240	1260	18240	860	18240	860	18240	1135	18240	1135
TULOT-KUSTANNUKSET			326101	337109	317054	329668	296950	312958	279630	273053	266998	262523
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			11008	12614	12614	16008	16008	16008	-6577	-6577	-4475	-4475
MK/HA			393	451	451	572	572	572	-235	-235	-160	-160

Laskelma maitotilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, C1-tukialue, 28 ha, 16 lehmää, 6700 l/lehmä

	hinta	määrä Tavanom./Luomu	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
maito	1,86	107200/90000 l	199392	167400	199392	167400	199392	167400	199392	167400	199392	167400
liha	13	900/675 kg	11700	8775	11700	8775	11700	8775	11700	8775	11700	8775
välitysvas	910	12/12 kpl	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920	10920
Yhteensä			222012	187095	222012	187095	222012	187095	222012	187095	222012	187095
Tulot tulista												
maidon lisähinta	0,65	107200/90000 l	69680	58500	57888	48600	39664	33300	23584	19800	11792	9900
lehmänilhan lisähinta	2,15	900/675 kg	1935	1451	600	450	200	150	0	0	0	0
hiehotuki	0	4/3 kpl	0	0	4080	3060	2600	1950	1560	1170	720	540
CAP, vilja	895	13/9 ha	11635	8055	11635	8055	11635	8055	11635	8055	11635	8055
YMP, vilja	400	13/9 ha	5200	3600	5200	3600	5200	3600	5200	3600	5200	3600
YMP, nurmi	850	15/19 ha	12750	16150	12750	16150	12750	16150	12750	16150	12750	16150
luomutuki	1400	0/28 ha	0	39200	0	39200	0	39200	0	19600	0	19600
LFA-tuki	1007	18,4 ey/16,8 ey	18529	16918	18529	16918	18529	16918	18529	16918	18529	16918
Pohjainen tuki, maito	0,17	107200/90000 l	18224	15300	18224	15300	30016	25200	42880	36000	54672	45900
Yhteensä			137953	159174	128906	151333	120594	144523	116138	121293	115298	-120663
KOKONAISTULOT			359965	346269	350918	338428	342606	331618	338150	308388	337310	307758
Kustannuserot												
lannoitteet	1,2	10000/0 kg	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000
torjunta-aineet	120	13/0 ha	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560
rehut	1,95	2400/0 lY	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680	4680
luomutarkkailu		0/1260 mk	18240	1260	18240	860	860	860	18240	1135	18240	1135
Yhteensä			341725	345009	332678	337568	324366	330758	319910	307253	319070	306623
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			3284	4890	4890	175	6392	-12657	-12657	-12447	-12447	-445
MK/JA			117	175	175	228	228	-452	-452	-452	-452	-452

Laskelma naudantilhatilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, A-tukialue, 40 ha, 35 vasikkaa/vuosi, myydään 8750 kg lihaa/vuosi

	1995 Tavom.	1996 Tavom.	1997 Tavom.	1998 Tavom.	1999 Tavom.
Tulot tuotteista					
liha	140000	140000	140000	140000	140000
Yhteensä	140000	140000	140000	140000	140000
Tulot tulista					
lihan lisähinta	77088	55063	0	0	0
sonnituki	0	0	33300	24050	23040
CAP, sonnipalkkio	22120	15800	22120	15800	15800
CAP, vilja	19548	15204	19548	15204	15204
YMP, vilja	20340	15820	20340	15820	20340
YMP, nurmi	38060	44980	38060	44980	38060
luomutuki	0	72000	0	72000	0
Yhteensä	177156	218867	133368	187854	180444
KOKONAISTULOT	317156	318867	273368	280444	280444
Kustannuserot					
lannoitteet	18000	18000	18000	18000	18000
torjunta-aineet	2160	2160	2160	2160	2160
välitysvasikat	9100	9100	9100	9100	9100
luomutarkkailu		1100	1100	1100	1100
Yhteensä	29260	1100	29260	1100	29260
TULOT-KUSTANNUKSET	287896	317767	244108	279344	280184
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila	29871	42646	45496	3946	5346
MK/HA	747	1066	1137	99	134

hinta määrä
Tavanom./Luomu

16 8750/6250 kg

8,81 8750/6250 kg

0 18/13 kpl

632 35/25 kpl

1086 18/14 ha

1130 18/14 ha

1730 22/26 ha

1800 0/40 ha

1,2 15000/0 kg

120 18/0 ha

910 10 enemmän tavom.

0/1100 mk

TULOT-KUSTANNUKSET

EROTUS YHTEENSÄ mk/tila

MK/HA

Laskelma naudanhattilan tulomuutoksista luomuun siirtymässä, B-tuotilalue, 40 ha, 35 vasikkaa/vuosi, myydyään 8750 kg lihaa/vuosi

	hinta	määrä Tavanom./Luomu	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
liha	16	8750/6250 kg	140000	100000	140000	100000	140000	100000	140000	100000	140000	100000
Yhteensä			140000	100000	140000	100000	140000	100000	140000	100000	140000	100000
Tulot tulista												
lihan lisähinta	8,81	8750/6250 kg	77088	55063	0	0	0	0	0	0	0	0
sonnituki	0	18/13 kpl	0	0	33300	24050	23040	16640	14220	10270	9180	6630
CAP, sonnipalkkio	632	35/25 kpl	22120	15800	22120	15800	22120	15800	22120	15800	22120	15800
CAP, vilja	895	18/14 ha	16110	12530	16110	12530	16110	12530	16110	12530	16110	12530
YMP, vilja	600	18/14 ha	10800	8400	10800	8400	10800	8400	10800	8400	10800	8400
YMP, nurmi	850	22/26 ha	18700	22100	18700	22100	18700	22100	18700	22100	18700	22100
luomutuki	1600	0/40 ha	0	64000	0	64000	0	64000	0	28000	0	28000
LFA-tuki	1007	24,15/17,25 ey	24319	17371	24319	17371	24319	17371	24319	17371	24319	17371
Yhteensä			169137	195264	125349	164251	115089	156841	106269	114471	101229	110831
KOKONAISTULOT			309137	295264	265349	264251	255089	256841	246269	214471	241229	210831
Kustannuserot												
lannoitteet	1,2	15000/0 kg	18000	18000	18000	18000	18000	18000	18000	18000	18000	18000
torjunta-aineet	120	18/0 ha	2160	2160	2160	2160	2160	2160	2160	2160	2160	2160
välitysväsit	910	10 enemmän tavom. 0/1100 mk	9100	9100	9100	9100	9100	9100	9100	9100	9100	9100
luomutarkkailu				1100		1100		1100		1100		1100
Yhteensä			29260	1100	29260	1100	29260	1100	29260	1100	29260	1100
TULOT-KUSTANNUKSET			279877	294164	236089	263151	225829	255741	217009	213371	211969	209731
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			14287	27062	27062	29912	-3638	-2238	-2238	-2238	-2238	-2238
MK/HA			357	677	677	748	-91	-91	-91	-91	-91	-91

Laskelma viljailan tuomuuoksista luomuun siirryttäessä, A-tukialue, 40 ha, vilja 4000 kg/ha, rypsi 2000 kg/ha

	hinta	Tavanom./Luomu määrä	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
ohra	0,70	46920/0 kg	32844	0	32844	0	32844	0	32844	0	32844	0
kaura	0,70	0/35991 kg	0	25194	0	25194	0	25194	0	25194	0	25194
vehnä	0,85	46920/0 kg	39882	0	39882	0	39882	0	39882	0	39882	0
ruis	0,85	0/33325 kg	0	28326	0	28326	0	28326	0	28326	0	28326
rypsi	1,25	23460/0 kg	29325	0	29325	0	29325	0	29325	0	29325	0
(viherlannoituskasvusto)	0,50	0/25590 ry	0	12795	0	12795	0	12795	0	12795	0	12795
Yhteensä			102051	53520	102051	53520	102051	53520	102051	53520	102051	53520
(viherlannoituskasvusto mukana)			66315	66315	66315	66315	66315	66315	66315	66315	66315	66315
Tulot tulista												
CAP, kesantopalkkio	1376	4,8/4,8 ha	6605	6605	6605	6605	6605	6605	6605	6605	6605	6605
lisähinta, ruis	0,26	0/33325 kg	0	8665	0	8665	0	8665	0	8665	0	8665
lisähinta, vehnä	0,24	46920/0 kg	11261	0	11261	0	8446	0	6100	0	3284	0
CAP, vilja	1086	23,46/26,66 ha	25478	28953	25478	28953	25478	28953	25478	28953	25478	28953
YMP, vilja ym.	1130	35,19/26,66 ha	39765	30126	39765	30126	39765	30126	39765	30126	39765	30126
YMP, nurmi	1730	0/8,53 ha	0	14757	0	14757	0	14757	0	14757	0	14757
CAP, rypsi	2073	11,73/0 ha	24316	0	24316	0	24316	0	24316	0	24316	0
YMP, kesanto	600	4,8/4,8 ha	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880
luomutuki	1800	0/40 ha	0	72000	0	72000	0	72000	0	28000	0	28000
Yhteensä			110305	163986	110305	163986	107490	161653	105144	115653	102328	113654
KOKONAISTULOT			212356	217506	212356	217506	209541	215173	207195	169173	204379	167174
Kustannuserot												
lannoitteet	675	35,19/0 ha	23753		23753		23753		23753		23753	
torjunta-aineet	71	35,19/0 ha	2498		2498		2498		2498		2498	
luomutarkkailu		0/1500 mk	1500		1100		1846		1846		1846	
Yhteensä			26251	1500	26251	1100	26251	1846	26251	1846	26251	1846
TULOT-KUSTANNUKSET			186105	216006	186105	216406	183290	213327	180944	167327	178128	165328
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			29901	30301	30307	30037	-13617	-340	-12800	-320	-12800	-320
MK/JHA			748	758	751	751	-340	-340	-320	-320	-320	-320
viherlannoituskasvustotulot mukana mk/ha			1067	1077	1071	1071	-21	-21	-21	-21	-21	-21

Laskelma viljattilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, B-tukialue, 40 ha, vilja 3800 kg/ha, rypsi 1900 kg/ha

	hinta	Tavanom./Luomu määrä	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
ohra	0,70	44574/0 kg	31202	0	31202	0	31202	0	31202	0	31202	0
kaura	0,70	44574/33325 kg	31202	23328	31202	23328	31202	23328	31202	23328	31202	23328
ruis	0,85	0/31326 kg	0	26627	0	26627	0	26627	0	26627	0	26627
rypsi	1,25	22287/0 kg	27859	0	27859	0	27859	0	27859	0	27859	0
(vihertarhoituskasvusto)	0,50	0/25590 ry	0	12795	0	12795	0	12795	0	12795	0	12795
Yhteensä			90263	49955	90263	49955	90263	49955	90263	49955	90263	49955
(vihertarhoituskasvusto mukana)				62750		62750		62750		62750		62750
Tulot tuista												
CAP, kesantopalkkio	1133	4,8/4,8 ha	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438
lisähinta, ruis	0,26	0/31326 kg	0	8145	0	8145	0	8145	0	8145	0	8145
LFA-tuki	1007	40/40 ha	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280
CAP, vilja	895	23,46/26,66 ha	20997	23861	20997	23861	20997	23861	20997	23861	20997	23861
YMP, vilja ym.	600	35,19/26,66 ha	21114	15996	21114	15996	21114	15996	21114	15996	21114	15996
YMP, nurmi	850	0/8,53 ha	0	7251	0	7251	0	7251	0	7251	0	7251
CAP, rypsi	2073	11,73/0 ha	24316	0	24316	0	24316	0	24316	0	24316	0
YMP, kesanto	400	4,8/4,8 ha	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920
luomutuki	1600	0/40 ha	0	64000	0	64000	0	64000	0	64000	0	28000
Yhteensä			114065	166891	114065	166891	114065	164698	114065	126818	114065	124939
KOKONAISTULOT												
			204328	216846	204328	216846	204328	214653	204328	176773	204328	174894
Kustannuserot												
lannoitteet	675	35,19/0 ha	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753
torjunta-aineet	71	35,19/0 ha	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498
luomutarkkailu		0/1500 mik		1500		1100		1966		1966		1966
Yhteensä			26251	1500	26251	1100	26251	1966	26251	1966	26251	1966
TULOT-KUSTANNUKSET			178077	215346	178077	215746	178077	212687	178077	174807	178077	172928
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila												
MK/JHA			37269	37669	37669	34610	34610	34610	-3270	-3270	-5149	-5149
vihertarhoituskasvustotulot mukana mk/ha			932	942	865	865	865	-82	-82	-129	-129	191
			1252	1262	1185	1185	238	238	238	238	191	191

Laskelma villiattian tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, C1-tukialue, 40 ha, vilja 3600 kg/ha, rypsi 1800 kg/ha

Tulot tuotteista	hintaa	määrä Tavanom./Luomu	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
ohra	0,70	42228/0 kg	29560	0	29560	0	29560	0	29560	0	29560	0
kaura	0,70	42228/30659 kg	29560	21461	29560	21461	29560	21461	29560	21461	29560	21461
ruis	0,85	0/29326 kg	0	24927	0	24927	0	24927	0	24927	0	24927
rypsi	1,25	21114/0 kg	26393	0	26393	0	26393	0	26393	0	26393	0
(viherrannoituskasvusto)	0,50	0/25590 ry	0	12795	0	12795	0	12795	0	12795	0	12795
Yhteensä			85513	46388	85513	46388	85513	46388	85513	46388	85513	46388
(viherrannoituskasvusto mukana)			59183	59183	59183	59183	59183	59183	59183	59183	59183	59183
Tulot tulista												
CAP, kesatopaikkio	1133	4,8/4,8 ha	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438	5438
lisähinta, ruis	0,26	0/29326 kg	0	7625	0	7625	0	7625	0	7625	0	7625
LFA-tuki	1007	40/40 ha	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280	40280
CAP, vilja	895	23,46/26,66 ha	20997	23861	20997	23861	20997	23861	20997	23861	20997	23861
YMP, vilja ym.	400	35,19/26,66 ha	14076	10664	14076	10664	14076	10664	14076	10664	14076	10664
YMP, kesanto	400	4,8/4,8 ha	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920	1920
YMP, nurmi	850	0/8,53 ha	0	7251	0	7251	0	7251	0	7251	0	7251
CAP, rypsi	2073	11,73/0 ha	24316	0	24316	0	24316	0	24316	0	24316	0
Pohjoinen tuki, ruis	0	0/13,33 ha	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
luomutuki	1400	0/40 ha	0	56000	0	56000	0	56000	0	56000	0	56000
Yhteensä			107027	153039	107027	153039	107027	153652	107027	126558	107027	127465
KOKONAISTULOT												
Kustannuserot			192540	199427	192540	199427	192540	200040	192540	172946	192540	173863
lannoitteet	675	35,19/0 ha	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753	23753
torjunta-aineet	71	35,19/0 ha	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498	2498
luomutarikkailu		0/1500 mk		1500		1100	1966	1966	1966	1966	1966	1966
Yhteensä			26251	1500	26251	1100	26251	1966	26251	1966	26251	1966
TULOT-KUSTANNUKSET			166289	197927	166289	198327	166289	198074	166289	170980	166289	171887
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			31638	32038	31785	31785	4691	4691	4691	5598	5598	5598
MK/HA			791	801	795	795	117	117	117	140	140	140
viherrannoituskasvustotulot mukana mk/ha			1111	1121	1115	1115	437	437	437	460	460	460

Laskelma sianlihattilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, A-tukilalue, 27 ha, 500 sikaa/vuosi, myydään 37000 kg lihaa/vuosi

	hinta	1995		1996		1997		1998		1999	
		Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista											
liha	8,2	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350
Yhteensä		307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350
Tulot tulista											
lihan isähinta	2,81	105375	61118	0	0	0	0	0	0	0	0
sikatuki	0	0	122000	88450	92000	58000	42050	32000	23200	23200	23200
CAP, vilja	1086	29322	23892	29322	23892	29322	23892	29322	23892	29322	23892
YMP, vilja	1130	30510	24860	30510	24860	30510	24860	30510	24860	30510	24860
YMP, nurmi	1730	0	8650	0	8650	0	8650	0	8650	0	8650
luomutuki	1800	0	48600	0	48600	0	18900	0	18900	0	18900
Yhteensä		165207	167120	181832	194452	151832	172702	117832	118352	91832	99502
KOKONAISTULOT		472707	345470	489332	372802	459332	351052	425332	296702	399332	277852
Kustannuserot											
lannoitteet	1,2	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000
torjunta-aineet	120	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240
ostorehut	1,95	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450
poisaat	340	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400
luomatarkkailu		1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240
Yhteensä		108090	1240	108090	1240	108090	1240	108090	1240	108090	1240
TULOT-KUSTANNUKSET		364617	344230	381242	371562	351242	349812	317242	295462	291242	276612
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila		-20387	-9680	-1430	-21780	-14630	-807	-14630	-542	-14630	-542
MK/JA		-755	-359	-53	-807	-53	-807	-53	-807	-542	-807

Laskelma sianlihantilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, B-tukialue, 27 ha, 500 sikaa/vuosi, myydään 37000 kg lihaa/vuosi

	hinta	Tavonm./Luomu määrä	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
liha	8,2	37000/21750 kg	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350
Yhteensä			307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350
Tulot tuista												
lihan lisähinta	2,81	37000/21750 kg	105375	61118	0	0	0	0	0	0	0	0
sikatuki	0	200/145 kpl	0	122000	88450	92000	66700	58000	42050	32000	23200	0
CAP, vilja	895	27/22 ha	24165	19690	24165	19690	24165	19690	24165	19690	24165	19690
YMP, vilja	600	27/22 ha	16200	13200	16200	13200	16200	13200	16200	13200	16200	13200
YMP, nurmi	850	0/5 ha	0	4250	0	4250	0	4250	0	4250	0	4250
luomutuki	1600	0/27 ha	0	43200	0	43200	0	43200	0	18900	0	18900
LFA-tuki	1007	27/27 ha	27189	27189	27189	27189	27189	27189	27189	27189	27189	27189
Yhteensä			172929	168647	189554	195979	159554	174229	125554	125279	99554	106429
KOKONAISTULOT			480429	346997	497054	374329	467054	352579	433054	303629	407054	284779
Kustannuserot												
lannoitteet	1,2	10000/0 kg	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000
torjunta-aineet	120	27/0 ha	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240
ostorehut	1,95	11000 ry enem. tom.	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450
poissaat	340	210 enemmän tavom.	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400
luomutarkkailu		0/1240 mk	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240
Yhteensä			108090	1240	108090	1240	108090	1240	108090	1240	108090	1240
TULOT-KUSTANNUKSET			372339	345757	388964	373089	358964	351339	324964	302389	298964	283539
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			-26582	-15875	-7625	-2575	-15425	-836	-15425	-571	-15425	-571
MK/JA			-985	-588	-282	-836	-282	-836	-836	-836	-836	-836

Laskelma sianlihantilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, C1-tukialue, 27 ha, 500 sikaa/vuosi, myydään 37000 kg lihaa/vuosi

	hintaa	määrä Tavanom./Luomu	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
liha	8,2	37000/21750 kg	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350
Yhteensä			307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350	307500	178350
Tulot tuista												
lihan lisähinta	2,81	37000/21750 kg	105375	61118	0	0	0	0	0	0	0	0
sikatuki	0	200/145 kpl	0	122000	88450	92000	66700	58000	42050	32000	23200	
CAP, vilja	895	27/22 ha	24165	19690	24165	19690	24165	19690	24165	24165	19690	
YMP, vilja	400	27/22 ha	10800	8800	10800	8800	10800	8800	10800	10800	8800	
YMP, nurmi	850	0/5 ha	0	4250	0	4250	0	4250	0	4250	0	
luomutuki	1400	0/27 ha	0	37800	0	37800	0	37800	0	18900	0	
LFA-tuki	1007	27/27 ha	27189	27189	27189	27189	27189	27189	27189	27189	27189	
Pohjoinen tuki	0	70/40,6 ey	0	0	0	42910	24888	85820	49776	128730	74663	
Yhteensä			167529	158847	184154	186179	189317	205974	170655	222884	176692	
KOKONAISTULOT			475029	337197	491654	364529	504564	367667	513474	349005	530384	355042
Kustannuserot												
lannoitteet	1,2	10000/0 kg	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	
torjunta-aineet	120	27/0 ha	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	3240	
ostorehut	1,95	11000 ry enem. tom.	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	21450	
porfaat	340	210 enemmän tavom.	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	71400	
luomutarkkailu		0/1240 mk	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	1240	
Yhteensä			108090	108090	108090	108090	108090	108090	108090	108090	108090	1240
TULOT-KUSTANNUKSET			366939	335957	383564	363289	396474	366427	405384	347765	422294	353802
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			-30982	-20275	-30047	-57619	-30047	-57619	-68492	-68492	-68492	-68492
MK/HA			-1147	-751	-1113	-2134	-1113	-2134	-2537	-2537	-2537	-2537

Laskelma porkkanatilan tuomuutoksista luomuun siirtymässä, A-tukialue, 10 ha, porkkanaa 2,5 ha

	hintaa	määrä Tavanom./Luomu	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
varhaisporkkana	5,00	5200/1560 kg	26000	7800	26000	7800	26000	7800	26000	7800	26000	7800
syysporkkana	1,50	19200/11520 kg	28800	17280	28800	17280	28800	17280	28800	17280	28800	17280
varastoporkkana	2	74100/54600 kg	148200	109200	148200	109200	148200	109200	148200	109200	148200	109200
kaura	0,7	24000/6750 kg	16800	4725	16800	4725	16800	4725	16800	4725	16800	4725
Yhteensä			219800	139005	219800	139005	219800	139005	219800	139005	219800	139005
Tulot tulista												
CAP, kesantopalkkio	1376	1,5/0 ha	2064	0	2064	0	2064	0	2064	0	2064	0
viinimestuki	6270	2,5/2,5 ha	15675	12675	12675	9675	9675	9675	6675	6675	3675	3675
CAP, vilja	1086	6/2,5 ha	6516	2715	6516	2715	6516	2715	6516	2715	6516	2715
YMP, vilja	1130	6/2,5 ha	6780	2825	6780	2825	6780	2825	6780	2825	6780	2825
YMP, nurmi	1730	0/5 ha	0	8650	0	8650	0	8650	0	8650	0	8650
YMP, porkkana	1730	2,5/2,5 ha	4325	4325	4325	4325	4325	4325	4325	4325	4325	4325
YMP, kesantio	600	1,5/0 ha	900	0	900	0	900	0	900	0	900	0
luomutuki	1800	0/10 ha	0	18000	0	18000	0	18000	0	18000	0	18000
Yhteensä			36260	52190	33260	49190	30260	46190	27260	32190	24260	29190
KOKONAISTULOT			256060	191195	253060	188195	250060	185195	247060	171195	244060	168195
Kustannuserot												
lannoitteet, porkkana	2	2500/0 kg	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
lannoitteet, vilja	1,2	2400/0 kg	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880
torjunta-aineet, pork.	1000	2,5/0 ha	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500
torjunta-aineet, vilja	71	6/0 ha	426	426	426	426	426	426	426	426	426	426
kitkettätyö		0/25000 mk	0	25000	0	25000	0	25000	0	25000	0	25000
luomutarikkailu		0/500 mk	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500
Yhteensä			10806	25500	10806	25500	10806	25500	10806	25500	10806	25500
TULOT-KUSTANNUKSET			245254	165695	242254	162695	239254	159695	236254	145695	233254	142695
EROTUS YHTEENSÄ mk/tilaa			-79559	-79559	-79559	-79559	-79559	-79559	-90559	-90559	-90559	-90559
MK/HA			-7956	-7956	-7956	-7956	-7956	-7956	-9056	-9056	-9056	-9056

Laskelma porkkanatilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, B-tukialue, 10 ha, porkkanaa 2,5 ha

56

	hinta	määrä Tavanom./Luomu	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
varhaisporkkana	5,00	5200/1560 kg	26000	7800	26000	7800	26000	7800	26000	7800	26000	7800
syysporkkana	1,50	19200/11520 kg	28800	17280	28800	17280	28800	17280	28800	17280	28800	17280
varasotaporkkana	2	74100/54600 kg	148200	109200	148200	109200	148200	109200	148200	109200	148200	109200
kaura	0,7	22800/6250 kg	15960	4375	15960	4375	15960	4375	15960	4375	15960	4375
Yhteensä			218960	138655	218960	138655	218960	138655	218960	138655	218960	138655
Tulot tuista												
CAP, kesantopalkkio	1133	1,5/0 ha	1700	0	1700	0	1700	0	1700	0	1700	0
vinannestuki	5350	2,5/2,5 ha	13375	10875	10875	10875	8375	8375	5875	5875	3375	3375
CAP, vilja	895	6/2,5 ha	5370	2238	5370	2238	5370	2238	5370	2238	5370	2238
YMP, vilja	600	6/2,5 ha	3600	1500	3600	1500	3600	1500	3600	1500	3600	1500
YMP, nurmi	850	0/5 ha	0	4250	0	4250	0	4250	0	4250	0	4250
YMP, porkkana	850	2,5/2,5 ha	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125
YMP, kesanto	400	1,5/0 ha	600	0	600	0	600	0	600	0	600	0
luomutuki	1600	0/10 ha	0	16000	0	16000	0	16000	0	16000	0	7000
LFA-tuki	1007	10/10 ha	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070
Yhteensä			36840	49558	34340	47058	31840	44558	29340	33058	26840	30558
KOKONAISTULOT			255800	188213	253300	185713	250800	183213	248300	171713	245800	169213
Kustannuserot												
lannoitteet, porkkana	2	2500/0 kg	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
lannoitteet, vilja	1,2	2400/0 kg	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880
torjunta-aineet, pork.	1000	2,5/0 ha	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500
torjunta-aineet, vilja	71	6/0 ha	426	426	426	426	426	426	426	426	426	426
kitkettätyö		0/25000 mk	0	25000	0	25000	0	25000	0	25000	0	25000
luomutarkkailu		0/500 mk	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500
Yhteensä			10806	25500	10806	25500	10806	25500	10806	25500	10806	25500
TULOT-KUSTANNUKSET			244994	162713	242494	160213	239994	157713	237494	146213	234994	143713
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			-82281		-82281		-82281		-91281		-91281	
MK/HA			-8228		-8228		-8228		-9128		-9128	

Laskelma porkkanatilan tulomuutoksista luomuun siirryttäessä, C1-tukialue, 10 ha, porkkanaa 2,5 ha

	hinta	Tavanom./Luomun määrä	1995		1996		1997		1998		1999	
			Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu	Tavom.	Luomu
Tulot tuotteista												
varhaisporkkana	5,00	5200/1560 kg	26000	7800	26000	7800	26000	7800	26000	7800	26000	7800
syysporkkana	1,50	19200/11520 kg	28800	17280	28800	17280	28800	17280	28800	17280	28800	17280
varastoporkkana	2	74100/54600 kg	148200	109200	148200	109200	148200	109200	148200	109200	148200	109200
kaura	0,7	21600/5750 kg	15120	4025	15120	4025	15120	4025	15120	4025	15120	4025
Yhteensä			218120	138305	218120	138305	218120	138305	218120	138305	218120	138305
Tulot tulista												
CAP, kesantopalkkio	1133	1,5/0 ha	1700	0	1700	0	1700	0	1700	0	1700	0
vihannestuti	5350	2,5/2,5 ha	13375	10875	13375	10875	13375	10875	13375	10875	13375	10875
CAP, vilja	895	6/2,5 ha	5370	2238	5370	2238	5370	2238	5370	2238	5370	2238
YMP, vilja	400	6/2,5 ha	2400	1000	2400	1000	2400	1000	2400	1000	2400	1000
YMP, nurmi	850	0/5 ha	0	4250	0	4250	0	4250	0	4250	0	4250
YMP, porkkana	850	2,5/2,5 ha	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125	2125
luomutuki	1400	0/10 ha	0	14000	0	14000	0	14000	0	14000	0	14000
LFA-tuki	1007	10/10 ha	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070	10070
Yhteensä			35040	47058	32540	44558	28940	40958	26515	31533	24165	29183
KOKONAISTULOT			253160	185363	250660	182863	247060	179263	244635	169838	242285	167488
Kustannuserot												
lannoitteet, porkkana	2	2500/0 kg	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
lannoitteet, vilja	1,2	2400/0 kg	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880	2880
torjunta-aineet, pork.	1000	2,5/0 ha	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500
torjunta-aineet, vilja	71	6/0 ha	426	426	426	426	426	426	426	426	426	426
kitkettätyö		0/25000 mk	0	25000	0	25000	0	25000	0	25000	0	25000
luomutarkkailu		0/500 mk	0	500	0	500	0	500	0	500	0	500
Yhteensä			10806	25500	10806	25500	10806	25500	10806	25500	10806	25500
TULOT-KUSTANNUKSET			242354	159863	239854	157363	236254	153763	233829	144338	231479	141988
EROTUS YHTEENSÄ mk/tila			-82491	-82491	-82491	-82491	-82491	-82491	-82491	-82491	-82491	-82491
MK/HA			-8249	-8249	-8249	-8249	-8249	-8249	-8249	-8249	-8249	-8249

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tiedonantoja
Research Reports of the Agricultural Economics Research Institute

- No 195 VILJELYJÄRJESTELMIEN TALOUDELLINEN VERTAILU. 51 s. Helsinki 1994.
SUMELIUS, J. Fertilizer expenditure and profitability on the grain producing bookkeeping farms in south of Finland 1988-1990. s. 5-12.
KUOPPAMÄKI, O. Integroidun viljanviljelyn suhteellinen kannattavuus. s. 13-51.
- No 196 KUPIAINEN, T. Peruselintarvikkeiden hintaerot ja kansainvälinen keskihinta-vertailu. 70 s. Helsinki 1994.
- No 197 TIAINEN, S. Maatalouden taloustilastot EU:ssa ja Suomessa. 71 s. Helsinki 1994.
- No 198 VIHTONEN, T. Maatilyritysten tuloslaskenta ja tilinpäätösanalyysi liiketaloustieteen menetelmin. 97 s. Helsinki 1994.
- No 199 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Kirjanpitotilojen tuloksia, tilivuosi 1993. 55 s. Helsinki 1995.
- No 200 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Kirjanpitotilojen tuotantosuunnitaisia tuloksia. Tilivuosi 1993. 52 s. Helsinki 1995.
- No 201 HYVÖNEN, S., KUPIAINEN, T. & PIETIKÄINEN, P. Maaseudun pienyritysten strategiat, muutoskyvykyys ja tuloksellisuus. 70 s. Helsinki 1995.
- No 202 VIHTONEN, T. & HAVERINEN, T. Monialaisen maatilyrityksen tuloslaskenta. 110 s. Helsinki 1995.
- No 203 TRADE LIBERALISATION AND ITS IMPACT ON FARM ECONOMY. The Fifth Finnish-Baltic Seminar of Agricultural Economists, Helsinki, Finland, 1995. 151 s. Helsinki 1995.
- No 204 NIEMI, J., LINJAKUMPU, H. & LANKOSKI, J. Maatalouden alueellinen rakennekehitys vuoteen 2005. 184 s. Helsinki 1995.
- No 205 AJANKOHTAISTA MAATALOUDEN YMPÄRISTÖEKONOMIAA.
PIRTTIJÄRVI, R. Maatalouden ravinneongelmat Hollannissa, Saksassa ja Suomessa. s. 5-36.
LANKOSKI, J. Agricultural pollution control through economic instruments based on mineral balances. s. 37-52.
MIETTINEN, A. Herbisidien käytön vähentämisen vaikutus viljelyn tuottoon. s. 53-71.
AAKKULA, J. Biodiversiteetti, ympäristötukijärjestelmä ja päätöksenteko. s. 72-108.
PELTOLA, J. Kasvihuoneilmiö - bioenergian käyttönäkymät Yhdysvalloissa. s. 109-118.
- No 206 HIIVA, E. Maatilojen tulokehitys siirtymäkaudella 1995-2000. 95 s. Helsinki 1996.
- No 207 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Kirjanpitotilojen tuloksia, tilivuosi 1994. 55 s. Helsinki 1996.
- No 208 AJANKOHTAISTA MAATALOUSEKONOMIAA. Kirjanpitotilojen tuotantosuunnitaisia tuloksia, tilivuosi 1994. 57 s. Helsinki 1996.
- No 209 TIAINEN, S. & KATAJAMÄKI, E. EU:n maatilatypologia Suomessa. 81 s. Helsinki 1996.

